

Elisa Vaartaja & Jenna Pulju

SIJOITETUN NUOREN RESILIENSSI JA SEN TUKEMINEN

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

SIJOITETUN NUOREN RESILIENSSI JA SEN TUKEMINEN

Kuvaileva kirjallisuuskatsaus

Elisa Vaartaja & Jenna Pulju
Opinnäytetyö
Kevät 2022
Sosiaalian tutkinto-ohjelma
Oulun ammattikorkeakoulu

TIIVISTELMÄ

Oulun ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan tutkinto-ohjelma, Sosionomi

Tekijä(t): Elisa Vaartaja & Jenna Pulju

Opinnäytetyön nimi: Sijoitetun nuoren resilienssi ja sen tukeminen

Työn ohjaaja(t): Pirkko Pietilä & Mira Schroderus

Työn valmistuslukukausi ja -vuosi: Kevät 2022

Sivumäärä: 41

Tämä opinnäytetyö kuvailee, millä tavoin sijoitettujen nuorten resilienssiä voidaan tukea ja edistää sijaishuollossa. Tässä tutkimuksessa resilienssi määritellään yksilöllisenä vaikeista olosuhteista tai kokemuksista selviytymisen prosessina, johon voidaan vaikuttaa. Tavoitteena oli tuottaa yhteistyökumppanille tietoa resilienssistä ja sen tukemisen tavoista, jota he voivat hyödyntää lastensuojelulaitoksessaan. Opinnäytetyön tilaajana oli Kaksin Nuorisopalvelut, joka tuottaa lastensuojelun palveluita.

Opinnäytetyön tietoperusta koostuu sijaishuollon ja resilienssin käsitteiden määrittelemisestä. Lisäksi tietoperustassa avataan sijaishuollossa työskentelyä ja asiakkaan tukemista sekä kuvataan miten nuoruus voi ikävaiheena vaikuttaa sijaishuollon työskentelyyn. Opinnäytetyö on kvalitatiivinen tutkimus, jonka tutkimusmenetelmäksi on valittu kuvaileva kirjallisuuskatsaus. Tutkimusaineisto koostuu kuudesta englanninkielisestä tutkimusartikkelista, joita analysoitiin aineistolähtöistä sisällönanalyysia hyödyntäen.

Tutkimustulosten perusteella sijoitettujen nuorten resilienssiä voidaan tukea ja edistää tavoitteellisella yksilötyöskentelyllä, koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukemisella sekä tiedostamalla ja hyödyntämällä resilienssiä tukevia sijaishuoltajan ominaisuuksia. Tavoitteellisessa yksilötyöskentelyssä nuorelle luodaan turvallinen sijaishuollon ympäristö, jossa tuetaan nuorta tekemään etunsa mukaisia elämänvalintoja ja huomioidaan ne nuoren ominaisuudet, joiden nähdään edistävän resilienssiä. Lisäksi pyritään tunnistamaan ja turvaamaan nuoren tärkeät ihmissuhteet sekä tukemaan nuorta koulunkäynnissä, sillä näiden nähdään edistävän resilienssiä. Harrastuksiin ja muuhun kiinnostuksen mukaiseen toimintaan kannustaminen on myös tärkeää. Sijaishuoltajan lämmin, hoivaava ja huolehtiva tapa kohdata nuori, edistää turvallisuudentunnetta ja hyvän suhteen muodostumista. Tärkeänä sijaishuoltajan ominaisuutena pidetään suvaitsevaisuutta, jotta nuori kyetään kohtaamaan avoimesti ja kunnioittaen nuoren kulttuuria, henkisiä uskomuksia ja käytäntöjä.

Asiasanat: resilienssi, sijaishuolto, tukeminen, nuori

ABSTRACT

Oulu University of Applied Sciences
Degree Programme in Social Services

Author(s): Elisa Vaartaja & Jenna Pulju

Title of thesis: The resilience of adolescent in foster care and how to support it

Supervisor(s): Pirkko Pietilä & Mira Schroderus

Term and year when the thesis was submitted: Spring 2022

Number of pages: 41

This thesis describes the ways in which resilience can be supported and promoted for adolescents in foster care. In this research, resilience is defined as an individual, affectable process of coping with difficult circumstances or experiences. The aim was to provide the affiliate with information about resilience and ways to support it that they could use in their child protection settings. The thesis was commissioned by Kaksin Nuorisopalvelut, an organization that provides child protection services.

The theoretical basis of the thesis consists of the definition of the concepts of foster care and resilience. In addition, the theoretical basis describes working in foster care, supporting the client, and how adolescence can affect the work in foster care. The thesis is a qualitative study and the research method chosen is a descriptive literature review. The research material consists of six English-language research articles, which were analyzed using a data-driven content analysis.

The findings suggest that the resilience of adolescents in placement can be supported and promoted through goal-oriented individual work, support in school and leisure time, and awareness and use of the characteristics of foster carers that support resilience. Goal-oriented individual work creates a safe foster care environment for the individual in question, supporting them to make life choices that are in their best interest and taking into account those of their characteristics that are seen as contributing to resilience. In addition, it is important to strive to identify and safeguard the individual's important relationships and to support their schooling, as these are seen as contributing to resilience. The foster carer's warm, nurturing and caring approach to the individual promotes a sense of security and the development of a good relationship. Tolerance is seen as an important characteristic of a foster carer in order to be able to meet the individual in an open and respectful way, taking into account their culture, spiritual beliefs and practices.

Keywords: Resilience, foster care, supporting, adolescent

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	6
2	LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLTO	8
	2.1 Nuori sijaishuollon asiakkaana	8
	2.2 Sijaishuollossa työskenteleminen ja asiakkaan tukeminen.....	11
3	RESILIENSSI	13
4	TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	15
5	KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
	5.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä	16
	5.2 Koehaku ja aineiston hankkiminen	16
	5.3 Valittu aineisto	19
	5.4 Aineiston analysointi.....	21
	5.5 Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus ja eettisyys	24
6	TUTKIMUKSEN TULOKSET	26
	6.1 Tavoitteellinen yksilötyöskentely	26
	6.2 Koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen	28
	6.3 Sijaishuoltajan ominaisuudet.....	29
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	31
8	POHDINTA.....	33
9	LÄHTEET	36

1 JOHDANTO

Tämän opinnäytetyön aiheena on sijoitettujen nuorten resilienssin tukeminen. Tarkoituksenamme on kuvata, millä tavoin sijaishuollossa työskentelevät voivat tukea ja edistää sijoitettujen nuorten resilienssiä. Tavoitteena on tuottaa yhteistyökumppanille tietoa resilienssistä ja sen tukemisen tavoista, jota he voivat hyödyntää lastensuojelulaitoksessaan. Tämän opinnäytetyön yhteistyökumppanina on Kaksin Nuorisopalvelut. Tutkimusmenetelmänä on käytetty kuvailevaa kirjallisuuskatsausta. Tutkimukselle on tarvetta, sillä Sinkkosen ja Kallandin (2011) mukaan joillain sijaishuollossa olevilla nuorilla resilienssikyky on heikko ja sen tukemisella voi olla vaikutuksia sijaishuollossa yksilöllisesti määriteltujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Resilienssin huomioiminen voi auttaa sijaishuollossa olevaa nuorta sopeutumaan tilanteeseen ja sietämään stressitilanteita ja erilaisia hankaluuksia.

Suomessa resilienssiä on kuvailtu esimerkiksi kimmoisuudeksi, sopeutumis- ja selviytymiskykyisyydeksi, kyvyksi palautua, sisuksi ja murtumisen vastustuskyvyksi. Resilienteillä yksilöillä on kyky toipua takaiskuista, ongelmista tai puutteista sekä sietää ja mukautua epämurkaviin ja odottamattomiin tapahtumiin ja muutoksiin (Valli 2020, 43–44.) Joidenkin tutkimuksien mukaan lapsista noin 75 prosenttia on resilienttejä eli heillä on hyvät mahdollisuudet selvitä suurimmasta osasta elämän tavallisista vastoinkäymisistä (Poijula 2018, 90). Kasvavat lapset ovat kuitenkin erityisen herkkiä vaikeille olosuhteille ja rankoille vastoinkäymisille. Ne vaikuttavat lapsen kehitykseen ja voivat ennustaa jossain määrin tulevia mielenterveys- ja muita ongelmia. (Lipponen 2020.) Kodin ulkopuolelle sijoitetut lapset ovat usein kokeneet lapsuudessaan monia kehitystä vaarantavia riskitekijöitä verrattuna muihin lapsiin (Kääriälä & Keski-Säntti 2020, 39). Resilienssitutkimuksen mukaan riskejä lapsen normaalille kehitykselle ovat esimerkiksi perheen taloudelliset ongelmat, laitokseen joutuminen, vanhempien ero sekä vanhempien psyykkiset sairaudet (Poijula 2018, 98). Koska monet kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret ovat kohdanneet elämässään näitä riskitekijöitä, on arvioitu, että vain noin 5–10 prosentilla sijoitetuista lapsista olisi hyvä resilienssikyky. Näiden nuorten resilienssikyky ilmenee päämäärätietoisuutena, koulutushalukkuutena, tulevaisuuteen suuntautuneisuutena, yhteisöllisyytenä sekä sosiaalisuutena. (Valkonen & Janhunen 2016, 50, 55–56.)

Resilienssi on yleisesti yhdistetty parempaan elämänlaatuun ja terveyteen sijoitetuilla nuorilla (Lou, Taylor & Di Folco 2018, 83–92). Valkosen ja Janhusen (2016, 55) mukaan lastensuojelun palvelujärjestelmä ei tue parhaalla mahdollisella tavalla sijoitettujen lasten ja nuorten hyvinvointia sekä

resilienssikykyä. Heidän mukaansa tuen määrällinen ja laadullinen saatavuus on liian sattumanvaraista ja palvelujärjestelmä tuottaa usein monia sijoituksia ja ihmisten vaihtumisia. Jotta resilienssin tukeminen olisi osa lastensuojelun laitostyötä, on resilienssi Brigid Danielin mukaan nimettävä viitekehyyksi lasten kanssa toimimiseen (Laakso 2009, 257).

Yhteistyökumppanina tässä opinnäytetyössä toimii Kaksin Nuorisopalvelut, Kemin yksikkö. Yritys tarjoaa erilaisia palveluita, neuvontaa ja ohjausta eri ikäisille ja eri elämäntilanteissa oleville ihmisille. Lastensuojelun asiakkaille he tarjoavat perhetyötä sekä ammatillista perhetyötä. Perhetyöhön kuuluu muun muassa perheen toimintakyvyn tukeminen, arjenhallinnan ohjaaminen sekä perheen vuorovaikutustaitojen tukeminen. (Kaksin hoitopalvelut 2021.) He ovat perustamassa ensimmäistä lastensuojeluyksikköään kesällä 2021. Lastensuojeluyksikön asiakkaina tulee olemaan huostaanotettuja ja heidän yksikköönsä sijoitettuja nuoria.

2 LASTENSUOJELUN SIJAISHUOLTO

Tutkimuksessa käsiteltävällä sijaishuollolla tarkoitetaan lapsen hoidon ja kasvatuksen järjestämistä kodin ulkopuolella tilanteessa, jossa lapsi on otettu huostaan tai sijoitettu kiireellisesti. Syitä huostaanotolle ovat vakavat puutteet lapsen huolenpidossa ja kasvuolosuhteissa sekä lapsen vakava päihteidenkäyttö, jotka vaarantavat lapsen terveyttä ja kehitystä. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Huostaanotto on aina viimesijainen keino, jolla pyritään turvaamaan lapsen ikätasoinen kasvu ja kehitys lapsen edun mukaisesti (Sosiaali- ja terveysministeriö 2016). Huostaanotetulle lapselle kirjataan asiakassuunnitelma, jossa käyvät ilmi sijaishuollon tarkoitus ja tavoitteet. Yhtenä tavoitteena asiakassuunnitelmassa otetaan huomioon perheen jälleenyhdistäminen. (Lastensuojelulaki 417/2007.) Huostaanoton kestäessä pitkään, on kuitenkin otettava huomioon lapsen etu suhteessa vanhempien odotuksiin perheen jälleenyhdistämisestä (THL 2021a).

Aro-Salonen (2014, 57, 59-60, 64-66) nimeää lisenssiaatin tutkielmassaan sijaishuollon tavoitteiksi rajoittamisen ja pysäyttämisen, aikuisen ohjauksen, lapsen turvallisuuden, rauhoittumisen ja tukemisen sekä pysyvän kodin ja ihmissuhteen tavoittelemisen. Erityisesti nuorten kohdalla korostuu rajoittaminen ja pysäyttäminen sekä tuki ja turvallisuus. Rajoittamisella ja pysäyttämällä pyritään vaikuttamaan nuoren itseään tai ympäristöään vahingoittavaan käyttäytymiseen, joita ovat esimerkiksi päihdeongelma, karkailu ja aggressiivinen käyttäytyminen. Nuoren tukemiseen sisältyy tavoite koulunkäynnin kuntoon saattamisesta niin, että nuori saa peruskoulun päästötodistuksen. Tukemiseen liittyy myös psyykinen tuki ja ihmissuhteiden ylläpitäminen. Turvallisuuden avulla nuorelle luodaan mahdollisuus hyvään oloon, henkisen hyvinvoinnin kasvuun sekä ruumiilliseen ja henkiseen koskemattomuuteen. Turvallinen kasvu- ja kehitysympäristö sekä sen vakaus edistävät nuoren normaalia kasvua ja kehitystä.

2.1 Nuori sijaishuollon asiakkaana

Vuoden 2020 lastensuojelun tilastoraportista käy ilmi, että uudet huostaanotot ovat kohdistuneet useana edellisenä vuonna erityisesti 13–17-vuotiaisiin nuoriin ja kyseisen ikäryhmän nuoria oli myös eniten sijoitettuna vuoden 2020 lopussa. Suurin osa tämän ikäryhmän nuorista on ollut sijoitettuna laitoshuoltoon. (THL 2021b, 6, 12, 14.) Tässä opinnäytetyössä nuorella tarkoitetaan 13–17-

vuotiasta, joten avaamme tässä luvussa, miten nuoruus voi ikävaiheena vaikuttaa sijaishuollon työskentelyyn ja mitä haasteita se voi tuoda mukanaan.

Nuoruuden voidaan ajatella olevan siirtymäaikaa lapsuudesta aikuisuuteen, jolloin koetaan paljon erilaisia muutoksia. Nämä muutokset voivat liittyä niin fyysiseen kasvuun, ajattelun kehitykseen kuin sosiaalisiin tekijöihin. Nuoruus antaakin paljon mahdollisuuksia, mutta se on myös haasteiden ja haavoittuvuuden aikaa. Osa nuorista kohtaa paljon ongelmia, jotka saattavat näkyä henkisenä pahoinvointina tai muuna häiriökäyttäytymisenä. Usein nämä ongelmat kuitenkin vähenevät aikuisuuteen siirryttäessä, mutta ei kaikkien kohdalla. (Nurmi, Ahonen, Lyytinen, Lyytinen, Pulkkinen & Ruoppila 2015.)

Nykyään sijoitettavat lapset ovat aiempaa vanhempia ja saavuttaneet usein jo nuoruusiän. Osan kohdalla se merkitsee pitkäaikaista elämistä epävakaisissa oloissa, joka on johtanut monimuotoisempiin ja vaikeampiin ongelmiin. Tämä voi ilmetä samanaikaisina neurologisina, somaattisina ja psyykkisinä sairauksina. (Sinkkonen 2015, 148.) Sijaishuollossa olevista nuorista osalla voi kuitenkin olla jo takanaan pitkä lastensuojelun asiakkuus, kokemuksia monista erilaisista viranomaisista ja varhaisesta itsenäistymisestä, hylkäämisistä ja pettymyksistä kuin myös tuen ja kannattelun saamisesta (Aaltonen & Heikkinen 2013, 207–208). Useat sijoituspaikkojen ja työntekijöiden vaihtumiset vahvistavat nuorten hylkäämiskokemusta ja näin lisäävät luottamuksen puutetta. Nämä taas vaikeuttavat nuoren kanssa työskentelyä, sillä luottamuksen syntyminen on hyvän hoidon edellytys. (Heino 2020c, 244.)

Sijoitetut nuoret ovat usein lapsuudessaan altistuneet useille kehitystä vaarantaville tekijöille. Näitä tekijöitä voivat olla esimerkiksi perheen heikko taloudellinen tilanne ja vanhempien vakavat päihde- ja mielenterveysongelmat. Monet näistä lapsista ja nuorista kokevat myös kaltoinkohtelua, laiminlyöntiä sekä altistuvat perheväkivallalle. Nämä kokemukset voivat olla nuorille eri tavoin traumaattisia. Jokainen sijoitetun nuoren perhe on kuitenkin yksilöllinen sen suhteen, kuinka yleisiä kyseiset tekijät ovat. Vanhempiin liittyvät ongelmat ovat yleisiä erityisesti varhain lapsuudessa sijoitetuilla lapsilla, kun taas nuoruusiässä sijoitettujen taustalla on usein myös nuoren omaa oireilua. (Kääriälä & Keski-Säntti 2020, 39; Timonen-Kallio, Yliruka & Närhi 2017, 11, 16.) Mikään yksittäinen riskitekijä ei kuitenkaan vaaranna lapsen kasvua ja kehitystä, vaan suojaavat tekijät voivat vähentää riskitekijän vaikutusta. Suojaavat tekijät ja riskitekijät ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja vaikuttavat osaltaan lapsen kasvuolosuhteisiin. Nämä tekijät voivat olla yksilön ominaisuuksia tai ympäris-

tön vaikutuksia. Suojaavia tekijöitä ovat esimerkiksi yksilön edellytykset oppimiselle sekä vanhempien kannustavuus ja tukeminen vuorovaikutuksessa. Riskitekijöiksi voidaan lukea kokemukset väkivallasta, haitallinen kaveripiiri sekä epävakaa olosuhteet (Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2007.)

Nämä joidenkin nuorten kohtaamat vaikeudet voivat näkyä työssä erilaisena traumaperäisenä oireiluna, kuten tunteiden säätelyn, impulssien hallinnan, vireystilan voimakkaan vaihtelun ja traumamuistojen hallitsemattoman mieleen palaamisen vaikeuksina. (Heino 2020b, 185.) Vähintään puolella sijoitettavista lapsista ja nuorista on myös erilaisia mielenterveyden ongelmia, joista osa on vaikeita. Oireilu on hyvin monimuotoista eikä tiettyä oirekuvaa ole löydettävissä. Oireisiin voi sisältyä esimerkiksi masentuneisuutta, ongelmia itsetunnon kanssa ja käytöshäiriön merkkejä kuten uhmaa, valehtelua, karkailua, ilkivaltaa, varastelua ja omaisuuden tuhoamista. Levottomuus, impulsiivisuus ja oppimisvaikeudet ovat myös hyvin yleisiä. Monet sijoitettujen lasten ja nuorten oireista voivat olla seurausta sopeutumisyrityksistä. (Sinkkonen 2015, 151.)

Nuoruusiässä alkaa myös ihmisen identiteetti, eli osa ihmisen persoonaa, kehittyä ottaen vaikutteita erilaisista rooleista, jotka ovat vaikuttaneet merkittävinä nuoren elämään. Rooleina voivat toimia esimerkiksi vanhemmat, kaverit tai idolit. Marcian identiteettiteorian mukaan nuori tutkii erilaisia vaihtoehtoja aikuisuuden rooleista ja lopulta sitoutuu niihin, jotka häntä miellyttävät. Identiteetti vaihtuu vasta aikuisiällä, joten se ehtii muovaantumaan nuoruusiässä. (Nurmi ym. 2015.) Sijoitetuille nuorille identiteetin rakentaminen voi olla kuitenkin vaikeampaa kuin muille nuorille. Oman identiteetin muodostamiseen kuuluu vastaaminen kysymyksiin kuka minä olen, mihin minä kuulun ja mitä minä tavoittelen, joten epävarmat, vaihtuvat ja turvattomat olosuhteet voivat hankaloittaa identiteetin jäsentämistä. Kodin ulkopuolelle sijoittaminen voi kyseenalaistaa nuoren jo siihen mennessä rakentaman käsityksen itsestään ja muista tai nuori ei tunne elämänsä tarinaa riittävän hyvin, jotta voi muodostaa identiteettinsä sen pohjalta (Valkonen & Janhunen 2016, 51.)

Sijoitetut nuoret tarvitsevat turvallisen aikuisen tukea niin resilienssin kuin identiteetinkin rakentamiseen. Sijoitettujen nuorien haastatteluiden perusteella on koottu kolme asiaa, joita nuoret kokevat tarvitsevansa resilienssin ja identiteetin kehittymisen kannalta: apua sen hetkisen tilanteen ymmärtämiseen ja jäsentämiseen, turvallisen aikuisen, joka aidosti kuulee lasta sekä mahdollisuuden olla osallisena vaikuttamassa tulevaisuuden ratkaisuihin. Aikuisen antama apu ja tuki välittyi nuorelle hyvän vuorovaikutussuhteen kautta. (Valkonen & Janhunen 2016, 49-52.)

2.2 Sijaishuollossa työskenteleminen ja asiakkaan tukeminen

Sijaishuollossa työskenteleminen on hoidollista ja kasvatuksellista ohjaustyötä, jossa sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilaiselta vaaditaan läsnä olemista ja turvallisen arjen pyörittämistä (Jahnukainen 2012). Laakso (2009, 114, 116–117, 136–138, 181) on lisäksi käyttänyt käsitettä ”arkinen huolenpito” kuvaamaan laitoksessa tehtävää työtä hoidollisen ja kasvatuksellisen työn rinnalla. Arjen eläminen ja sen yhdessä jakaminen nuoren kanssa sisältää tavanomaisia asioita, kuten yhteiset ruokailut, vapaa-ajan viettoa laitosalueella tai muualla harrastaen. Se sisältää sekä nuorten fyysisistä perustarpeista huolehtimista, että välittävää kanssakäymistä heidän kanssaan. Näillä pyritään takaamaan turvallinen kasvuympäristö, sillä turvallisuus on asia, joka sijoitettujen lasten elämästä on usein kotona puuttunut. Tärkeinä asioina työssä pidetään selkeää päivärytmiä, toistuvia rutiineja, arjen tapahtumien ennakoitavuutta ja luottamuksellisen suhteen rakentamista lapseen tai nuoreen. Vaikka laitoksen arki voi näyttäytyä rutiininomaisena ja tavallisena, voi se samaan aikaan olla jännitteistä ja painavaa. Tilanteet voivat vaihtua nopeasti, joka vaatii työntekijältä sopeutumista, kekseliäisyyttä ja neuvottelukykyjä.

Työntekijällä olisi hyvä olla terapeutista, kasvatuksellista ja menetelmällistä tietoa ja osaamista, jonka avulla voidaan asettaa ja arvioida sekä tarvittaessa muokata sijaishuollossa asetettuja pitkäjänteisiä tavoitteita. Nuorten taustat ja tarpeet voivat olla hyvin erilaisia ja yksilöllisiä, jolloin tavoitteiden asettamisessa tarvitaan monialaista osaamista ja sen hyödyntämistä käytännön työssä. (Timonen-Kallio ym. 2017, 13-14.)

Sijaishuollon asiakastyössä voidaan käyttää esimerkiksi terapeutista työskentelyä, jossa osataan tunnistaa ja tunnustaa sijoitettujen lasten elämäntilanteet ja ottaa huomioon ennen sijoitusta nuoren elämään liittyneet tapahtumat, jotka ovat joskus eri tavoin haastavia. Terapeuttisella työotteella vastataan lapsen kokemuksiin ja niiden käsittelyllä voidaan ehkäistä sitä, etteivät negatiiviset kokemukset vaurioita lasta pysyvästi. Terapeuttiseen työskentelyyn liittyy kiinteästi turvallisen kasvuympäristön varmistaminen, yhdessä arjen jakaminen, eläminen ja oppiminen sekä siihen liittyen henkilökohtaiset ihmissuhteet, yhteistyö vanhempien kanssa sekä palveluiden ankkuroiminen normaaleihin kasvun instituutioihin. Usein säännölliset ja struktuurin mukaiset arjen toiminnot edistävät nuoren jopa kriisiytyneitä elämäntilannetta. Turvallinen ja aidosti läsnä oleva aikuinen edistää nuoren tilanteen vakauttamista, millä on terapeuttisia vaikutuksia nuoren kuntoutumiseen (Whittaker ym. 2016, 96-99.) Menetelmällisen osaamisen käyttö on hyvin työntekijäkohtaista sekä sattumanvaraista. Niissä yksiköissä, joissa on käytössä yhteisesti sovitut interventiot ja menetelmät sekä

niihin koulutettu henkilökunta, tukevat ne perustehtävän toteuttamista sekä vahvistavat toimintakulttuuria ja lasten hyvinvointia (Timonen-Kallio ym. 2017, 16-17, 20.)

Vaikka sijaishuollon arkeen vaikuttavat työpaikan oma kulttuuri sekä työntekijöiden omat vakiintuneet tavat, on arjen rutiinit merkittävä tekijä huolenpidon kannalta. Lastensuojelun sijaishuollon arki voi olla tarkkaan määriteltyä ja yhteisesti sovittua, mutta lopulta arki rakennetaan siihen osallistuvien henkilöiden näköiseksi. (Jahnukainen 2012.)

Loun, Taylorin ja Di Folcon (2018, 83-92) mukaan erityisesti sijaishuollon laitoshoidossa keskitytään usein pitämään nuoret turvassa ja kiinnitetään siten helposti enemmän huomiota negatiivisen käyttäytymisen välttämiseen kuin positiivisten tulosten edistämiseen. Tämän seurauksena hoitoympäristöt saattavat muodostua liian rajoittaviksi salliakseen mahdollisuudet, joissa resilienssiä voidaan ilmaista ja kehittää. Erityisesti vahvuuksiin perustuva lähestymistapa, joka edistää pitkäaikaista resilienssiä, voi jäädä taka-alalle. Resilienssin kehittäminen on erityisen tärkeää laitoshoidossa, kun huomioidaan aiemmat vastoinkäymiset ja nykyiset haasteet.

3 RESILIENSSI

Resilienssi on terminä tullut alun perin fysiikasta, jossa se on tarkoittanut materiaalin kimmoisuutta ja iskunkestävyyttä. Resilienssin tutkimus on kuitenkin lähtenyt liikkeelle kehityspsykologisenä tutkimuksena ja kohdistunut alun perin yksilöiden, erityisesti kuormittavissa olosuhteissa elävien lasten, resilienssiin. Tällöin on alettu esimerkiksi tutkia lasten terveyttä ja selviytymistä edistäviä tekijöitä sen sijaan, että tutkittaisiin häiriöiden riskitekijöitä. Tutkimuksilla haluttiin löytää vastauksia siihen, miksi osa lapsista kykenee normaaliin kehitykseen vastoinikäymisistä huolimatta. Vaikka resilienssin tutkimus on ollut maailmalla tunnettua jo vuosikymmeniä, on resilienssi ollut Suomessa suhteellisen tuntematon käsite. (Poijula 2020, 12–13, 16–17.)

Resilienssillä viitataan usein positiivisten tulosten saavuttamiseen haastavista tai uhkaavista olosuhteista huolimatta, onnistuneeseen selviytymiseen traumaattisista kokemuksista sekä riskeihin liittyvien negatiivisten seurausten välttämiseen (Zolkoski & Bullock 2012). Resilienssiä voidaan käsitteellä soveltaa niin yksilöiden, perheiden, yhteisöjen kuin organisaatioiden yhteydessä. Yksilöiden kohdalla resilienssi ilmenee erilaisissa vaikeissa elämäntapahtumissa tai -vaiheissa, jotka vaativat sopeutumista. (Poijula 2020, 16-17.)

Resilienssin kehittymiseksi keskeistä on se, että yksilöt kohtaavat odottamattomia tilanteita ja takaiskuja (Valli 2020, 45). Näiden kohdattujen vaikeuksien myötä ihmiselle kehittyy tunne siitä, että hän voi itse vaikuttaa asioihin ja selvitä hankalista tilanteista. Tätä kokemusta ei kuitenkaan synny silloin, kun lapsi kohtaa määrällisesti tai laadullisesti liian vaikeita asioita liian nuorena. (Lipponen 2020.) Resilienssin kehittymiseen lapsuudessa on kuitenkin tunnistettu useita tärkeitä suojaavia tekijöitä. Näitä tekijöitä ovat terve kiintymyssuhde ja hyvä hoito, tunnesäätelytaidot, itsetuntemus, kyky visualisoida tulevaisuutta sekä motivaatiojärjestelmä, joka ajaa yksilöä oppimaan, kasvamaan ja sopeutumaan ympäristöönsä. (Southwick, Bonanno, Masten, Panter-Brick & Yehuda 2014.) Lapsella resilienssin kehittymisen ensivaiheissa tärkeänä tekijänä on myös ainakin yksi vahva ja lämmin ihmissuhde aikuisen kanssa. Turvallinen vuorovaikutus ympäristön kanssa voi vahvistaa lapsen omia vahvuuksia, kuten sosiaalisia taitoja ja itsetuntoa. (Joutsenniemi & Lipponen 2015, 2516.) Monet lapset kuitenkin kasvavat vähemmän ihanteellisissa perheolosuhteissa, jotka voivat vaarantaa lasten normaalia kehitystä. Nämä turvattomat olosuhteet vahingoittavat lapsen selviytymiskeinoja, ja siksi lapset tarvitsevat paljon ohjausta ja harjaantumista löytääkseen omat ainutlaatuiset tapansa toimia stressaavissa tilanteissa. Näissä tilanteissa on tärkeää tunnistaa mitä suojaavia

tekijöitä pitäisi lisätä edistääkseen lasten resilienssiä. (Zolkoski & Bullock 2012, 2295-2303; Barkman 2013, 278.)

Kuormittavissa ja epäsuotuisissa oloissa eläviin lapsiin ja nuoriin kohdistuvat tutkimukset tarjoavat usein lukuisia eri määritelmiä resilienssille. Osa määrittelee resilienssin henkilökohtaiseksi ominaisuudeksi, taidoksi tai kyvyksi, joka mahdollistaa nuoren selviytymisen ja menestymisen jatkuvassa stressissä ja vaikeuksissa. Osa taas näkee sen selviytymisen prosessina vaikeissa olosuhteissa, ja toiset määrittelevät sen lopputuloksena negatiivisten ympäristötekijöiden ja kokemusten voittamisesta. (Davidson-Arad & Navaro-Bitton 2015, 63-70.) Poijulan (2018, 92) mukaan resilienssi määräytyy vuorovaikutuksessa riski- ja suojaavien tekijöiden sekä yksilön ja ympäristön välillä.

Vaikka resilienssiä ei määriteltäisi yksilön ominaisuudeksi, on jokaisella ihmisellä lähtökohtaisesti joitakin fysiologisia ja psykologisia ominaisuuksia, jotka tukevat mukautumiskykyä. Resilienssiä tarkasteltaessa yksilöt eroavat niin kognitiivisilta taidoiltaan kuin persoonallisuuden erityispiirteiltään. Heillä minän rakenne on usein vahva sekä integroitunut ja heillä on piirteitä, jotka edistävät yksilön vuorovaikutussuhteita. Myös kyky tilanteen mukaiseen reagointiin on keskimääräisesti parempi ja he murehtivat vähemmän. (Valli 2020, 43-44)

Resilienteillä lapsilla on todettu olevan sosiaalista osaamista, ongelmanratkaisukykyä, kriittistä tietoisuutta, itseohjautuvuutta ja tunne elämän tarkoituksesta. Sosiaaliseen osaamiseen sisältyy empatiakyky, huolehtivaisuus, joustavuus, kommunikointitaidot ja huumorintaju, jotka auttavat lasta luomaan positiivisia suhteita aikuisiin ja ikätovereihin. Ongelmanratkaisutaidot auttavat lasta ajattelemaan abstraktisti, mikä antaa kyvyn luoda vaihtoehtoisia ratkaisuja kognitiivisiin ja sosiaalisiin ongelmiin. Suunnittelutaito ja kekseliäisyys avun hakemisessa muilta ovat kaksi tärkeää ongelmanratkaisutaitoa. Kriittiseen tietoisuuteen puolestaan kuuluu vaikeuksien ymmärtäminen (esim. vanhempien alkoholismi) ja selviytymismallien luominen niiden voittamiseksi. Itse-ohjautuvuuteen kuuluu tietoisuus omasta identiteetistä, kyky toimia itsenäisesti ja tunne siitä, että voi hallita ympäristöään. Tarkoituksen tunteeseen taas sisältyy tavoitteiden asettaminen elämässä ja kouluttautumisessa sekä usko valoisaan tulevaisuuteen. (Zolkoski & Bullock 2012.)

4 TUTKIMUKSEN TARKOITUS, TAVOITTEET JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Tämän kirjallisuuskatsauksen tarkoituksena on kuvata, millä tavoin sijoitettujen nuorten resilienssiä voidaan tukea ja edistää sijaishuollossa. Tavoitteena on tuottaa yhteistyökumppanille tietoa resilienssistä ja sen tukemisen tavoista, jota he voivat hyödyntää lastensuojelulaitoksessaan. Tässä tutkimuksessa määrittelemme resilienssin yksilöllisenä vaikeista olosuhteista tai kokemuksista selviytymisen prosessina, johon voidaan vaikuttaa. Näemme resilienssin muodostuvan vuorovaikutuksessa riski- ja suojaavien tekijöiden sekä yksilön ja ympäristön välillä.

Kirjallisuuskatsauksen tutkimuskysymys on:

1. Miten sijoitettujen nuorten resilienssiä voidaan tukea ja edistää sijaishuollossa?

Tässä opinnäytetyössä haluamme syventää ammatillista osaamistamme sosiaalialan kompetensien mukaisesti asiakastyön osaamisessa, kriittisessä ja osallistavassa yhteiskuntaosaamisessa sekä tutkimuksellisessa kehittämis- ja innovaatio-osaamisessa. Asiakastyön osaamisen kompetenssiin sisältyy muutokseen tähtäävä prosessi, johon liittyen tavoitteenamme on kehittää omaa asiakastyöosaamistamme. Tavoitteenamme on oppia tunnistamaan niitä tapoja, joilla voimme itse tukea ja edistää sijoitettujen nuorten resilienssiä ja sitä kautta ymmärtää, miten voimme resilienssin edistämällä tähdätä toivottuun muutokseen nuoren elämässä. Tavoitteenamme on oppia hahmotamaan resilienssin merkitys sekä tunnistamaan sen hyötyjä ja tätä kautta kehittää omaa ammatillista toimintaamme asiakkaina olevien nuorten hyvinvointia ja osallisuutta edistäväksi. Oman ammatillisen toiminnan kehittämisen myötä voimme viedä osaamista tuleviin työyhteisöihimme. (Arene 2017, 10.)

Haluamme syventää osaamistamme tutkimuksellisessa kehittämis- ja innovaatio-osaamisessa. Edellä mainitun kompetenssin mukaisesti opiskelija kykenee tuottamaan, tulkitsemaan, käyttämään ja jakamaan tutkittua tietoa sekä hyödyntämään innovatiivisia menetelmiä työelämän kehittämisessä. (Arene 2017, 10). Tavoitteenamme on oppia suunnittelemaan ja toteuttamaan kuvaileva kirjallisuuskatsaus ammattikorkeakoulutasoisesti. Tavoitteenamme on myös oppia tulkitsemaan ja arvioimaan erilaista tutkittua tietoa sekä hyödyntämään sitä tutkimuksemme tietoperustassa. Lisäksi kirjallisuuskatsauksessa analysoitava aineisto tulkitaan ja arvioidaan, jonka jälkeen aineistoa käytetään tutkimukseemme tarvittavalla tavalla ja lopullisessa opinnäytetyössä jaamme tätä tutkittua tietoa lukijalle.

5 KIRJALLISUUSKATSAUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa esittelemme opinnäytetyöhöme valitun tutkimusmenetelmän, eli kuvailevan kirjallisuuskatsauksen ja sen vaiheet. Lisäksi kerromme koehaun hyödyntämisestä tutkimuksen teossa, aineiston hankkimisesta sekä lopullisen aineiston analyysimenetelmästä. Lopuksi käsittelemme kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta sekä eettisyyttä.

5.1 Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä

Opinnäytetyömme tutkimusmenetelmäksi valikoitui kirjallisuuskatsaus, sillä tutkimuksia aiheestamme on vielä melko vähän. Tutkittua tietoa löytyy kyllä sijaishuollosta kontekstina ja resilienssistä käsitteenä, mutta niitä yhdistäviä tutkimuksia on hyvin rajallisesti. Tästä syystä halusimme koota yhteen olemassa olevaa tietoa aiheesta. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä mahdollisti sen, että pystyimme muodostamaan kokonaiskuvaa siitä, miten sijoitettujen nuorten resilienssiä voidaan tukea ja edistää sijaishuollossa. Tutkimuksessa koottiin yhteen jo tehtyjen tutkimusten tuloksia ja niiden avulla muodostettiin uusia tutkimustuloksia, jotka vastaavat asetettuun tutkimuskysymykseen. Kirjallisuuskatsauksen voikin kuvailla olevan 'tutkimusta tutkimuksesta'. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen avulla kuvasimme aihetta hyödyntäen kansainvälisiä tutkimuksia, sillä kotimaisista tietokannoista ei lopulta löytynyt tutkimukseemme sopivaa aineistoa. Kuvailevan kirjallisuuskatsauksen aineiston valintaa eivät rajaa metodiset säännöt, joten hyödynsimme tutkimuksessa menetelmällisesti keskenään erilaista aineistoa. (Salminen 2011, 1,6; Kangasniemi, Pietilä, Utriainen, Jääskeläinen, Ahonen & Liikanen 2013, 296.)

5.2 Koehaku ja aineiston hankkiminen

Aineiston hankkiminen on kirjallisuuskatsauksen luotettavuuden kannalta keskeisin vaihe ja siinä tehdyt virheet aiheuttavat vääristyneitä johtopäätöksiä. Siksi muodostimme aiemman kirjallisuuden systemaattista hakemista varten hakustrategian. Ensin pohdimme opinnäytetyön tietoperustan pohjalta tutkimuskysymykseen liittyviä alustavia suomen- ja englanninkielisiä hakusanoja. Suomenkielisten hakusanojen muodostamisessa hyödynnettiin myös Finto-palvelua ja englanninkielisissä hakusanoissa MOT-sanakirjapalvelua. Näitä hakusanoja täydennettiin ja muokattiin Oulun

ammattikorkeakoulun kirjaston informaattikon pitämän hakupajan pohjalta maaliskuussa 2021. Hakusanojen täydentämisen ja muokkaamisen jälkeen hakusanoista muodostettiin hakulausekkeita käyttämällä boolean operaattoreita AND, OR ja NOT sekä fraasihakua ja katkaisumerkkiä. Tämän jälkeen hakulausekkeet testattiin koehaussa, joka suoritettiin toukokuussa 2021. Informaattikon suosituksesta koehaussa käytettiin viittä Oulun ammattikorkeakoulun käytössä olevaa elektronista tietokantaa. Näitä tietokantoja ovat Oula-Finna, Finna, Elsevier Science Direct Freedom Collection, Academic Search Premier (Ebsco) ja CINAHL (Ebsco). Koehaun perusteella tarkensimme edelleen aihetta tukevia hakusanoja. Lisäsimme esimerkiksi sijaishuollon järjestämistä kuvaavat käsitteet "residential care", "institutional care" ja "alternative care" sekä nuoria kuvaavan käsitteen "adolescents". Poistimme alkuperäisistä hakusanoista esimerkiksi seuraavia käsitteitä, sillä koehaun tuloksia tarkastellessamme kyseisiä käsitteitä ei tullut esille: "young people in care", "cultivat*", "child welfare institution" ja "sijoitet* nuor*". Koehaun perusteella varsinaiseen hakuun valitut hakulausekkeet ovat esiteltynä taulukossa 1. Käytimme eri hakulausekkeita eri tietokannoissa, sillä tietokannat eroavat siinä, kuinka monta hakusanaa ne hyväksyvät.

TAULUKKO 1. Varsinaiseen hakuun valitut lausekkeet.

Hakulausekkeet
<p>Suomenkieliset</p> <p>resilienssi OR palautumiskyky OR selviytymiskyky OR "psykkinen sietokyky" AND tuke* OR edistä* OR vahvista* OR kehittä*</p>
<p>Englanninkieliset</p> <p>"foster care" OR "out-of-home care" OR "residential care" OR "alternative care" OR "institutional care" AND resilience OR resiliency OR resilient OR coping AND support* OR promot* OR develop* OR build* OR foster*</p> <p>resilience OR resiliency OR resilient OR coping AND support* OR promot* OR develop* OR build* OR foster*</p> <p>("foster care" OR "residential care") AND (resilience OR coping) AND (adolescent OR "young people" OR children) AND (support OR foster)</p> <p>("foster care" OR "residential care" OR "out-of-home care") AND (resilience OR coping) AND (adolescent OR "young people" OR children OR youth)</p> <p>("foster care" OR "residential care" OR "out-of-home care") AND (resilience OR coping OR resiliency) AND (support OR foster OR promote)</p>

"foster care" OR "out-of-home care" OR "residential care" OR "alternative care" OR "institutional care" AND resilience OR resiliency OR resilient OR coping AND youth OR "young people" OR adolescent* OR child* OR "young adult"

"foster care" OR "out-of-home care" OR "residential care" OR "alternative care" OR "institutional care" AND resilience OR resiliency OR resilient OR coping AND support* OR promot* OR develop* OR build* OR foster*

Kirjallisuushakua varten olemme muodostaneet mukaanotto- ja poissulkukriteerit, jotka on esitelty taulukossa 2. Pätevien ja kattavien kriteerien muodostaminen vähentää virheellisen tai puutteellisen katsauksen mahdollisuutta ja helpottaa tarkoituksenmukaisen kirjallisuuden tunnistamista. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 25–26.) Sisäänotto- ja poissulkukriteerit löysivät lopullisen muotonsa koehaun aikana. Päädyimme ottamaan ikärajan sisäänotto- ja poissulkukriteereistä pois, sillä kaikissa tutkimuksissa tutkittavien lasten ja nuorten ikää ei tuotu esille ja joissakin tutkimuksissa kohderyhmän ikähaarukka oli hyvin laaja sisältäen myös nuoruusiän. Tarkalla iän rajaamisella emme olisi saaneet tarpeeksi aineistoa tähän tutkimukseen.

Tämän kirjallisuuskatsauksen aineisto rajataan vuosiin 2010–2020, jotta tutkimukseen saadaan mukaan mahdollisimman ajantasaista tietoa. Aineiston tulee olla suomen- tai englanninkielistä, jotta kykenemme sen kielitaidollamme lukemaan sekä olla saatavissa kokonaisuudessaan maksuttomasti. Tutkimusten tulee olla vertaisarvioituja tieteellisiä artikkeleita, väitöskirjoja tai muita tieteellisiä julkaisuja. Valittujen tutkimusten tulee myös vastata asetettuun tutkimuskysymykseen.

TAULUKKO 2. Mukaanotto- ja poissulkukriteerit.

Sisäänottokriteerit	Poissulkukriteerit
Julkaistu vuonna 2010–2020	Julkaistu ennen vuotta 2010
Suomen- tai englanninkielinen	Muu kuin suomen- tai englanninkielinen
Tieteelliset julkaisut	Ei-tieteelliset julkaisut
Koko teksti saatavilla ilmaiseksi	Koko teksti ei ole saatavilla ilmaiseksi
Tutkimus vastaa asetettuun tutkimuskysymykseen	Tutkimus ei vastaa asetettuun tutkimuskysymykseen

5.3 Valittu aineisto

Valitsimme tutkimukseen ne aineistot, jotka vastasivat asettamaamme tutkimuskysymykseen. Taulukossa 3 tulee ilmi se, kuinka monta hakutulosta kustakin tietokannasta saatiin. Taulukkoon on eritelty, miten aineistosta on karsittu eri vaiheissa pois ne tutkimukset, jotka eivät vastaa tutkimuskysymykseen. Koko tekstin perusteella tutkimukseen valittiin kuusi aineistoa.

TAULUKKO 3. Valittujen aineistojen määrä kirjallisuushaun eri vaiheissa.

Tietokanta	Hakutulokset	Hyväksytty otsikon perusteella	Hyväksytty abstraktin perusteella	Hyväksytty kokotekstin perusteella
Oula-Finna	100	2	1	0
Finna	133	2	1	0
Elsevier	199	30	18	2
Ebsco	696	100	76	4

Taulukossa 4 on esiteltynä tutkimukseen valittu aineisto. Kaikki tutkimukseen valitut aineistot ovat englanninkielisiä, sillä yksikään suomenkielinen julkaisu ei vastannut tutkimuskysymykseen. Kaikki kuusi julkaisua ovat tutkimusartikkeleita, jotka on julkaistu vuosina 2010–2018.

TAULUKKO 4. Tutkimukseen valitut aineistot.

Julkaisu	Tekijä(t)	Julkaisupaikka ja vuosi	Aihe
Child resilience in out-of-home care: Child welfare worker perspectives	Bell, Tessa & Romano, Elisa	Children and Youth Services Review 48 (-), 49-59. 2015	Sosiaalityöntekijöiden näkemyksiä tekijöistä, joiden he uskoivat vaikuttavan sijoitettujen lasten resilienssiin.
Sibling relationships of youth in foster care: A predictor of resilience	Wojciak, Armeda Stevenson, McWey, Lenore M. & Waid, Jeffrey	Children and Youth Services Review 84 (-), 247-254. 2018	Lämpimän sisarusuhteen ja resilienssin välinen yhteys sijaishuollossa.

Exploring spirituality among youth in foster care: Findings from the Casey Field Office Mental Health Study	Jackson, Lovie J., White, Catherine Roller, O'Brien, Kirk, DiLorenzo, Paul, Cathcart, Ernie, Wolf, Mary, Bruskas, Delilah, Pecora, Peter J., Nix-Early, Vivian & Cabrera, Jorge	Child & Family Social Work 15 (1), 107-117. 2010	Sijaishuollossa olevien nuorten henkiset selviytymismekanismit, uskomukset hengellisyydestä ja osallistuminen henkiseen toimintaan.
Resilience and Deviant Behavior Among Institutionalized Adolescents: The Relationship with Significant Adults	Mota, Catarina, Costa, Mónica & Matos, Paula	Child & Adolescent Social Work Journal 33 (4), 313-325. 2016	Tarkoituksena testata suhteen laatua laitoksen sijaishuoltajiin ja opettajiin ennakkoivana tekijänä lapsen resilienssiin ja poikkeavaan käyttäytymiseen.
Adolescents in Institutional Care: Significant Adults, Resilience and Well-Being	Mota, Catarina & Matos, Paula	Child & Youth Care Forum 44 (2), 209-224. 2015	Tarkoituksena analysoida lapselle merkittävien henkilöiden, resilienssin ja hyvinvoinnin välistä suhdetta.
Successful Academic Achievement Among Foster Children: What Did the Foster Parents Do?	Skilbred, Dag Tore, Iversen, Anette Christine & Moldestad, Bente	Child Care in Practice 23 (4), 356-371. 2017	Suojaavat tekijät, joiden avulla sijaishuollossa olleet nuoret menestyivät korkeakouluopinnoissa.

5.4 Aineiston analysointi

Tämän kirjallisuuskatsauksen analysoimiseen käytetään aineistolähtöistä sisällönanalyysiä. Sen avulla hajanaisesta aineistosta luodaan yhtenäisempi kokonaisuus ja pyritään näin saamaan tutkittavasta ilmiöstä selkeä ja yleinen kuvaus. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Aineiston käsittelyvaiheessa aineisto hajotettiin osiin, jonka jälkeen se käsitteellistettiin ja koottiin uudestaan loogiseksi kokonaisuudeksi. Pyrkimyksenämme oli järjestää aineisto tiiviiseen ja selkeään muotoon kuitenkin niin, ettemme kadota sen sisältämää tärkeää informaatiota. Sisällönanalyysin avulla järjestetystä aineistosta teimme tutkimuksen lopulliset johtopäätökset. Toteutimme aineistolähtöisen sisällönanalyysin karkeasti kolmivaiheisena prosessina. Ensin teimme aineiston redusoinnin eli pelkistämisen, sen jälkeen aineiston klusteroinnin eli ryhmittelyn ja viimeisenä abstrahoinnin eli teoreettisten käsitteiden luomisen.

Aineiston pelkistämisen eli redusoinnin vaiheessa karsimme aineistosta kaikki tutkimuksen kannalta epäolennaiset tiedot pois. Tämä tapahtui etsimällä aineistosta kaikki tutkimuksen kannalta oleelliset ilmaukset, jotka vastasivat tutkimuskysymykseen. Valitut alkuperäiset ilmaukset siirrettiin uuteen word-tiedostoon ja niistä muodostettiin pelkistettyjä ilmauksia. Taulukossa 5 on esimerkkejä alkuperäisten ilmausten pelkistämisestä. Näitä pelkistettyjä ilmauksia muodostui yhteensä 29.

TAULUKKO 5. Esimerkkejä alkuperäisilmausten pelkistämisestä.

Alkuperäinen ilmaus	Pelkistetty ilmaus
“Other child characteristics considered to contribute to resilience in out-of-home care were having goals and knowing what one wanted in life”. (Bell & Romano 2015, viitattu 16.11.2021.)	Tavoitteet ja tieto siitä, mitä elämältä haluaa, edistävät resilienssiä.
“Sibling warmth was significantly associated with resilience; siblings who reported greater warmth also tended to report greater resilience”. (Wojciak, McWey & Waid 2018. Viitattu 16.11.2021.)	Lämmin sisarusuhde vaikuttaa resilienssiin positiivisesti.

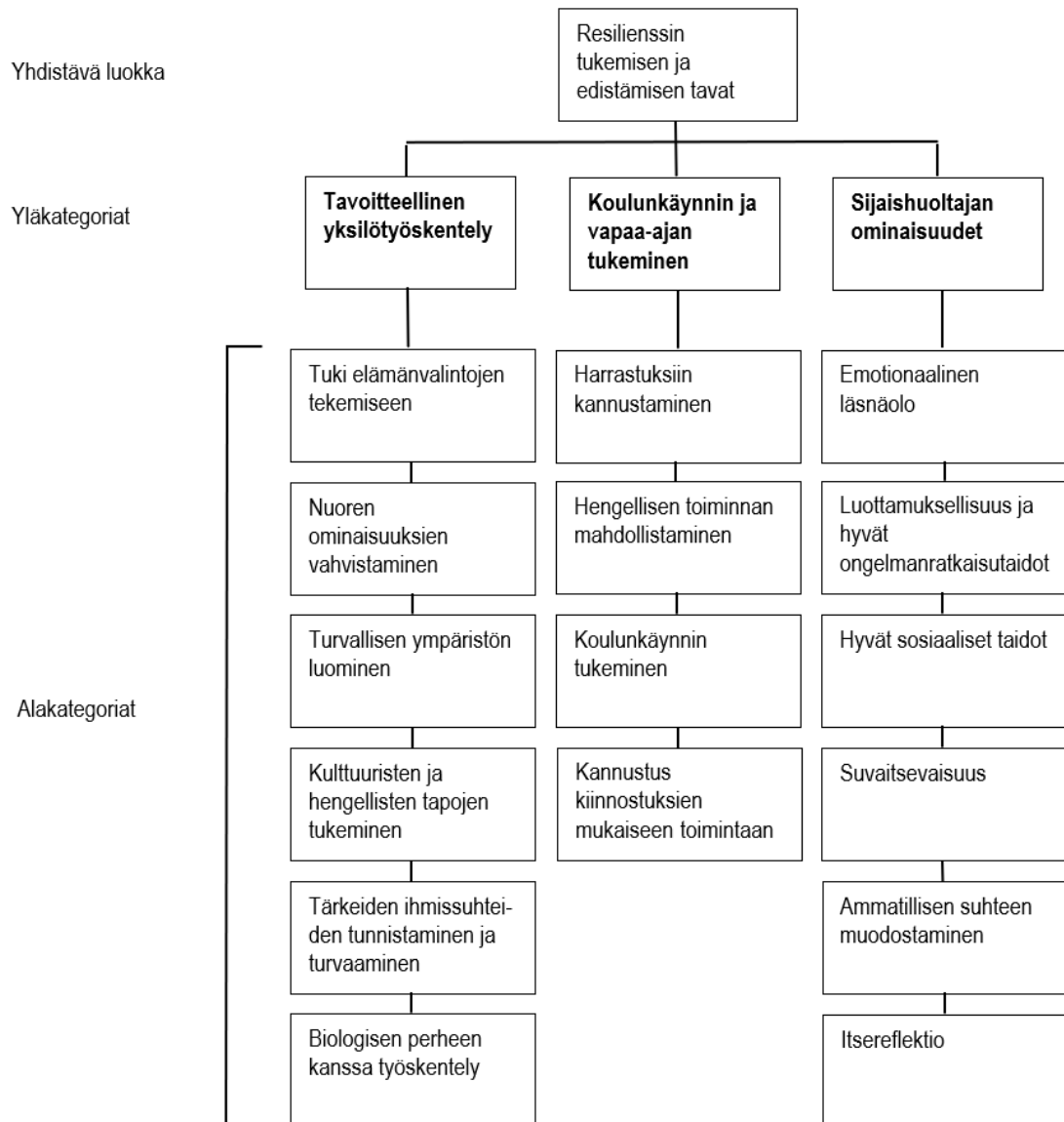
<p>“The development of an emotionally close and supportive relationship with teachers and institution staff can work as a promoter of adolescents’ personal resources to face up to the demands and challenges of this phase, which is expressed by the development of resilience”. (Mota, Costa & Matos 2016, viitattu 16.11.2021.)</p>	<p>Emotionaalisesti läheiset ja tukevat suhteet vaikuttavat resilienssin kehittymiseen.</p>
--	---

Klusteroinnissa eli ryhmittelyssä etsimme samaa ilmiötä kuvaavia pelkistettyjä ilmaisuja, jotka ryhmittelimme keskenään ja yhdistimme eri alakategorioiksi. Nämä alakategoriat nimesimme sisältöä kuvaavilla käsitteillä. Taulukossa 6 on esimerkkejä pelkistettyjen ilmausten klusteroinnista. Pelkistetyistä ilmauksista muodostui yhteensä 16 alakategoriaa. (Tuomi & Sarajärvi 2018.)

TAULUKKO 6. Esimerkkejä pelkistettyjen ilmausten klusteroinnista.

Pelkistetty ilmaus	Alakategoria
Lapsi osoittaa resilienssiä, kun tuntee itsensä tärkeäksi ja tuetuksi.	Tärkeiden ihmissuhteiden turvaaminen.
Ihmissuhteiden vakaus merkittävä tekijä resilienssissä.	
Lapselle ominaisten hengellisten selviytymistapojen löytäminen.	Kulttuuristen ja hengellisten tapojen tukeminen.
Hengellisyyden integroiminen työskentelyyn.	

Abstrahoinnissa eli teoreettisten käsitteiden luomisen vaiheessa yhdistelimme alakategoriat, jotka liittyivät toisiinsa ja nimesimme ne sisältöä kuvaavalla käsitteellä. Lopuksi muodostimme yläkategorioita yhdistävän kategorian, joka on yhteydessä tutkimustehtävään. Yläkategorioita muodostui yhteensä kolme kappaletta ja yhdistäväksi kategoriaksi muotoutui resilienssin tukemisen ja edistämisen tavat. (Tuomi & Sarajärvi 2018.) Yläkategorioiksi muodostuivat tavoitteellinen yksilötyöskentely, koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen sekä sijaishuoltajan ominaisuudet (Kuvio 1).

KUVIO 1. Aineiston abstrahointi: kuvaus resilienssin tukemisen ja edistämisen tavoista.

5.5 Kirjallisuuskatsauksen luotettavuus ja eettisyys

Kirjallisuuskatsausta tehdessä pyrimme kuvaamaan sen vaiheet selkeästi, että lukija pystyy arvioimaan eri vaiheiden toteutustapaa ja niiden luotettavuutta (Niela-Vilén & Hamari 2016, 23). Aineiston hakuja tehdessämme kirjassimme jokaisen haun ja siinä käytetyt rajaukset sekä saatujen tulosten lukumäärät erilliseen word-tiedostoon. Jokaisesta hausta otsikon perusteella jatkoon menneet aineistot siirsimme Refworksiin omiin kansioihinsa. Tämän jälkeen kävimme aineistoa läpi ensin abstraktin perusteella ja sen jälkeen valitsimme lopullisen aineiston koko tekstin perusteella. Tämän aineiston läpikäymisen ja valinnan teimme yhdessä, jolloin kävimme keskustelua aineiston luotettavuudesta ja sopivuudesta tutkimuskysymykseen vastaamisessa. Tutkimuksen luotettavuutta lisääkin se, että aineiston käsittely tehdään yhteistyössä vähintään toisen tutkijan kanssa (Kangasniemi & Pölkki 2016, 80).

Tutkimuksen luotettavuuden lisäämiseksi teimme aiheeseen soveltuvat hakusanat ja niistä muodostetut hakulausekkeet huolellisesti (Niela-Vilén ym. 2013, 25). Koehaun avulla saimme tarkennettua ja lisättyä hakusanoja entisestään varmistaen, että saamme enemmän tutkimuksen kannalta relevantteja hakutuloksia, mikä lisäsi kirjallisuuskatsauksen luotettavuutta. Samalla on kuitenkin mahdollista, että emme ole löytäneet kaikkia tutkittavan aiheen kannalta tärkeitä käsitteitä. Erityisesti resilienssin useat määritelmät hankaloittivat siihen liittyvien sopivien hakusanojen valintaa. Katsaukseen asettamamme mukaanotto- ja poissulkukriteerit varmistivat, että tutkimus pysyi suunnitellussa fokuksessa. Ne voivat kuitenkin sekä heikentää että lisätä tutkimuksen luotettavuutta. Katsauksemme luotettavuutta heikentää se, ettemme tehneet manuaalista tiedonhakuja, vaan kaikki tiedonhaku on tehty sähköisistä tietokannoista. Negatiivisesti katsauksen luotettavuuteen vaikuttavat myös koko tekstin saatavuus ja maksuttomuus sekä asettamamme kielirajaus. Näiden rajoitusten ulkopuolelle saattaa jäädä sellaista aineistoa, jota muuten voisimme hyödyntää tutkimuksessamme. Luotettavuutta puolestaan lisää julkaistujen tutkimusten mukaanotto, sillä ne ovat käyneet läpi vertaisarvioinnin. (Niela-Vilén & Hamari 2013, 25-26.)

Kuvailevaa kirjallisuuskatsausta tehdessämme korostui tekemiemme valintojen ja raportoinnin eettisyys, sillä sen menetelmälliset säännöt ovat väljempää. Eettisyys tulee esille esimerkiksi mahdollisen subjektiivisuuden aiheuttaman vinouman tunnistamisessa. (Kangasniemi ym. 2013, 297.) Olemme keskustelleet etukäteen mahdollisista ennako-oletuksista kirjallisuuskatsauksen aiheeseen liittyen, sillä tutkijan olisi kyettävä objektiivisuuteen tuottaessaan tietoa. Tutkimusta tehdessä kiinnitimme myös jatkuvaa huomiota siihen, ettemme ennakoit tutkimuksen tuottamia tuloksia, sillä

edellä mainitut voivat yhdessä johtaa vääristyneeseen kuvaan aiheesta. Esimerkiksi resilienssiä käsittelevän teoreettisen tiedon lukeminen on luonut tiettyjä ennakko-oletuksia aiheesta ja mahdollisista tuloksista, mutta tiedostamalla nämä oletukset olemme minimoineet niiden vaikutuksen analysoidessamme tutkimuksen aineistoa. (Niela-Vilén & Hamari 2016, 24.)

Tätä kirjallisuuskatsausta tehdessä pyrimme noudattamaan tutkimuseettisen neuvottelukunnan luomia ohjeita hyvästä tieteellisestä käytännöstä. Tämän käytännön mukaan olimme avoimia, noudatimme rehellisyyttä, yleistä huolellisuutta ja tarkkuutta kaikissa tutkimuksen teon vaiheissa. Käytimme myös tieteellisen tutkimuksen kriteerien mukaisia ja eettisesti kestäviä tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmiä. Tutkimusta tehdessä haluamme kunnioittaa muiden tutkijoiden tekemää työtä ja siksi viittasimme heidän julkaisuihinsa asianmukaisesti ja tarkasti Oulun ammattikorkeakoulun ohjeiden mukaisesti. Tutkimus suunniteltiin, toteutettiin, raportoitin ja tallennettiin mahdollisimman huolellisesti noudattamalla tieteelliselle tiedolle asetettuja vaatimuksia. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 4, 6.)

Resilienssitutkimuksen eettisyyteen vaikuttaa se, että resilienssi -käsite ymmärretään usealla eri tavalla ja sitä kuvataan monella eri sanalla eli käsitettä ei siis ole tarkasti määritelty. Kun resilienssin käsitettä ei ole tarkasti määritelty, on myös haasteellista nimetä niitä ominaisuuksia, joiden ajatellaan kuvaavan resilienssikykyä (Becker, Cicchetti & Luthar 2007.) Tutkimuksen alkuvaiheessa meidän oli haastavaa määritellä, miten me ymmärrämme resilienssi -käsitteen tässä tutkimuksessa. Oli myös haasteellista nimetä niitä käsitteitä, jotka kuvaavat resilienssikykyä. Kävimme läpi erilaisia resilienssiin liittyviä tutkimuksia, joista poimimme yleisesti käytettyjä käsitteitä. Resilienssitutkimus on haasteellinen sen määrittelemättömyyden vuoksi, jonka huomasimme hakutuloksia läpikäydessämme, sillä tutkimuksissa käytettiin eri käsitteitä kuvaamaan resilienssiä. Tästä syystä tutkimustuloksiamme ei voi pitää ehdottomina, vaan täytyy ymmärtää ilmiön moniulotteisuus ja eri tekijöiden merkitys resilienssiin.

6 TUTKIMUKSEN TULOKSET

Tämän tutkimuksen tarkoituksena on kuvata, millä eri tavoin sijaishuollossa työskentelevät voivat tukea ja edistää sijoitettujen nuorten resilienssiä. Tutkimukseen valitusta aineistoista nousi esiin monia eri tapoja, joilla resilienssiä voidaan tukea ja edistää. Näistä tavoista koostui tutkimuksen yläkategoriat, joita ovat tavoitteellinen yksilötyöskentely, koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen sekä sijaishuoltajan ominaisuudet. Seuraavaksi esittelemme tarkemmin, mitä nämä yläkategoriat sisältävät.

6.1 Tavoitteellinen yksilötyöskentely

Tavoitteellisessa yksilötyöskentelyssä tuetaan nuoren arkea ja asetettujen tavoitteiden saavuttamista, tuetaan nuoren tärkeitä ihmissuhteita sekä edistetään biologisen perheen kanssa työskentelyä. Laitoksessa yksilötyöskentely tapahtuu omaohjaajan tai jonkun muun turvallisen ohjaajan kanssa. Sijaisperheessä yksilötyöskentely voidaan rinnastaa sijaisvanhempien toteuttamaan kasvatukseen. Taulukossa 7 on eriteltynä yksilötyöskentelyn osa-alueita.

TAULUKKO 7. Tavoitteellinen yksilötyöskentely.

Tavoitteellinen yksilötyöskentely
Tuki elämänvalintojen tekemiseen
Nuoren ominaisuuksien vahvistaminen
Turvallisen ympäristön luominen
Kulttuuristen ja hengellisten tapojen tukeminen
Tärkeiden ihmissuhteiden tunnistaminen ja turvaaminen
Biologisen perheen kanssa työskentely

Nuoren kasvu ympäristön sijaishuollossa nähdään olevan oleellinen tekijä nuoren resilienssiin, hyvinvointiin ja menestymiseen niin sijaishuollossa kuin sen ulkopuolellakin. Näihin asioihin vaikuttavat ennustettavissa oleva, vakaa ja huolehtiva ympäristö. Nuoren integroiminen sijaishuolto paikkaan lisää myös nuoren kokemusta turvallisesta kasvu ympäristöstä. Sijaishuoltajat voivat edistää nuoren integroimista esimerkiksi ottamalla nuoren mukaan yhteisiin toimintoihin. Huolehtivassa

ympäristössä aikuisen tuki nuoren elämänvalintojen tekemiseen on myös vaikuttava tekijä resilienssin kehittymiselle, sillä väli- ja päätavoitteet ja tieto siitä mitä nuori elämältään haluaa edistävät resilienssiä (Bell ym. 2015).

Bellin ym. (2015) tutkimuksessa resilienssin edistämiseksi esiin nousi nuoren ominaisuuksien vahvistaminen. Näitä ominaisuuksia ovat nuoren älykkyys, sosiaaliset taidot, kyky tukeutua muihin sekä kyky muodostaa merkityksellisiä ihmissuhteita. Näitä ominaisuuksia omaavat nuoret kykenevät itsenäisesti edistämään ja ylläpitämään terveitä ja vuorovaikutuksellisia ihmissuhteita.

Nuori voi kuitenkin tarvita aikuisen tukea ihmissuhteiden muodostamiseen ja ylläpitämiseen, joten tästä syystä on olennaista tunnistaa nuoren merkittäviä ihmissuhteita ja tukea niitä. Osalla nuorista ei välttämättä ole lainkaan kiinnostusta ihmissuhteiden luomiseen, kun taas toiset haluaisivat muodostaa suhteita, mutta erilaiset mielenterveyden haasteet, käyttäytymisongelmat ja useat sijaishuoltopaikkojen muutokset voivat olla tässä esteenä. (Bell ym. 2015.) Emotionaalisesti läheiset ja tukevat suhteet edistävät resilienssin kehittymistä, kun taas tärkeiden ihmissuhteiden puuttumisen nähdään heikentävän resilienssiä (Mota ym. 2016; Bell ym. 2015). Nuoret, joilla ei ole läheistä ihmissuhdetta omien vanhempiansa kanssa, voivat muodostaa merkittäviä kiintymyssuhteita laitoksen tai koulun henkilökuntaan. Nämä uudet merkittäväksi muodostuneet ihmissuhteet voivat tuntua turvallisemmalta kuin omien vanhempien kanssa muodostunut kiintymyssuhde. (Mota ym. 2015.)

Sijaishuoltaja voi olla myös turvaamassa jo muodostettuja laadukkaita ja vakaita ihmissuhteita (Mota ym. 2015; Bell ym. 2015). Laadukkaita ihmissuhteita voi olla esimerkiksi biologiseen perheeseen, sijaishuoltajiin, opettajiin, ystäviin ja eri yhteisöihin (Bell ym. 2015). Tällaiset suhteet muodostavat turvallisen perustan ja edistävät resilienssiä sekä sitä myötä vaikuttavat myös nuoren hyvinvointiin (Mota ym. 2015; Skilbred ym. 2017).

Sijoitetut nuoret kamppailevat usein uskollisuuskonfliktien kanssa, jotka voivat johtua nuoren ristiriitaisista uskollisuuden, luottamuksen ja kiintymyksen tunteista biologista perhettä ja sijaishuoltajia kohtaan. Uskollisuuskonflikti ei ilmene niin voimakkaana, jos biologinen vanhempi tukee nuoren sijoitusta. Tästä syystä biologisen perheen kanssa työskentely on tärkeää, jotta yhteistyöstä tulisi sujuvaa. Yhteyden säilyttäminen biologiseen perheeseen edistää myös sijaishuoltajan ja nuoren välistä suhdetta. (Bell ym. 2015.) Lisäksi lämmin sisarusuhde näyttää olevan yhteydessä hyvään

resilienssiin, joten niiden tukeminen on oleellinen osa biologisen perheen kanssa työskentelyä (Wojciak ym. 2018).

Nuoret, joille on ominaista omien kulttuuristen tai hengellisten tapojen noudattaminen, voivat hyötyä niistä erilaisissa hankalissa tilanteissa. Hengellisyys on tärkeä integroida työskentelyyn, mikäli nuori osoittaa kiinnostusta hengellisyyteen. Sijaishuoltaja voi olla apuna etsimässä lapselle sopivia kulttuurisia ja hengellisiä selviytymistapoja sekä tukemassa jo olemassa olevia keinoja. Näitä keinoja voi olla esimerkiksi kirjoittaminen, luova toiminta ja liikunta. Myös keskusteleminen saman henkisten ihmisten kanssa voi olla sopiva selviytymiskeino. (Jackson ym. 2010.)

6.2 Koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen

Koulunkäynti ja vapaa-aika ovat osa normaalia sijaishuollon arkea, jolloin sijaishuoltajan antamalla tuella voi olla merkittävä vaikutus koulunkäynnin ja vapaa-ajan onnistumiselle. Vapaa-ajan tukeminen voi olla esimerkiksi nuoren kannustamista harrastuksiin tai muuhun kiinnostuksien mukaiseen toimintaan. (Taulukko 9.)

TAULUKKO 8. Koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen.

Koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen
Harrastuksiin kannustaminen
Hengellisen toiminnan mahdollistaminen
Koulunkäynnin tukeminen
Kannustus kiinnostuksien mukaiseen toimintaan

Bellin ym. (2015) tutkimuksessa kouluun sitoutuminen nähdään merkittävänä tekijänä sekä resilienssiin että sopeutumiseen sijaishuollossa. Nuoret, joilla menee hyvin koulussa ja jotka haluavat menestyä akateemisesti, pärjäävät myös yleensä hyvin sijaishuollossa. Ne nuoret, jotka pärjäävät sijaishuollossa hyvin, osallistuvat usein myös erilaisiin koulun ulkopuolisiin toimintoihin ja harrastuksiin. Kaikki nuoren kiinnostuksen mukainen järkevä toiminta lisää heidän motivaatiotaan, joka puolestaan vaikuttaa nuoren toimintaan.

Aiemmin mainittu hengellisyden integroiminen työskentelyyn voi ilmetä niin, että nuorelle tarjotaan mahdollisuuksia hengellisiin aktiviteetteihin osallistumiseen vapaa-ajallaan. Osallistuminen erilaisiin hengellisiin ja positiivisiin aktiviteetteihin voi edistää nuoren sisäistä voimaa ja rauhaa, vähentää stressiä, rakentaa kompetensseja, luovuutta ja yhteisöllisyyttä. Tällaisia voi olla erilaiset kulttuuriin tai uskontoon pohjautuvat tilaisuudet ja harrastukset, kuten jumalanpalvelukset ja erilaiset nuorisoryhmät. Mahdollisuuksien mukaan sijaishuoltajien ja biologisen perheen olisi hyvä mahdollistaa resurssit näihin osallistumiseen, kuten kuljetukset ja taloudellinen tuki. (Jackson ym. 2010.)

6.3 Sijaishuoltajan ominaisuudet

Myös sijaishuoltajien ominaisuuksilla on merkittävä yhteys nuoren resilienssin kehittymiseen, sillä sijaishuoltajat ovat tiiviisti ja säännöllisesti yhteydessä nuoren kanssa. Sijaishuoltajan tavalla kohdata nuori on vaikutusta siihen, millaiseksi heidän välinen suhteensa muodostuu. Taulukossa 10 on eriteltyä tärkeimpiä sijaishuoltajan ominaisuuksia resilienssin edistämisen kannalta.

TAULUKKO 9. Sijaishuoltajan ominaisuudet.

Sijaishuoltajan ominaisuudet
Emotionaalinen läsnäolo
Luottamuksellisuus ja hyvät ongelmanratkaisutaidot
Hyvät sosiaaliset taidot
Suvaitsevaisuus
Ammatillisen suhteen muodostaminen
Itsereflektio

Avainasemassa työskentelyn etenemiselle nuoren kanssa on se, että laitoksen ja koulun henkilökunta pyrkivät luomaan hyvän ammatillisen suhteen nuoreen. (Mota ym. 2016.) Kaikissa sijaishuollon muodoissa sijaishuoltajan sosiaaliset taidot sekä ajan viettäminen nuoren kanssa helpottavat suhteen muodostumista. Ajan viettämisen nuoren kanssa ei tulisi olla palkinto esimerkiksi hyvästä käyttäytymisestä, vaan sen tulisi olla arkinen tapa. (Bell ym. 2015.)

Emotionaalinen läsnäolo kuvaa sijaishuoltajan lämmintä ja hoivaavaa vuorovaikutusta nuoren kohtaamisessa. Nämä lämpimät ja hoivaavat sijaishuoltajat ovat huolehtivia, ymmärtävät nuoren tarpeet ja edistävät turvallisuudentunnetta. Tällaiset ominaisuudet eivät välttämättä ilmene luontevasti kaikkia nuoria kohtaan vaan parhaiten silloin, kun aikuinen ja nuori tulevat hyvin toimeen. Muita tärkeitä työntekijän ominaisuuksia ovat kärsivällisyys, ongelmanratkaisutaidot ja rehellisyys. (Bell ym. 2015.)

Tärkeänä sijaishuoltajan ominaisuutena pidetään suvaitsevaisuutta, sillä sijaishuollossa kohdataan myös eri kulttuuritaustoista tulevia nuoria, joilla voi olla kulttuuriin liittyviä uskomuksia ja normeja. Huolimatta sijaishuoltajan omasta taustasta, tulisi nuori kohdata avoimesti sekä kunnioittaen nuoren henkisiä uskomuksia ja käytäntöjä. Nuorelle hengellisyys voi olla tärkeä osa identiteettiä ja kulttuuriperintöä. Avoin ja kunnioittava sijaishuoltaja voi auttaa nuorta ymmärtämään itseään sekä löytämään merkityksellisyyden ja kuuluvuuden tunnetta. Tämän toteutumiseksi on toteutettava itse-reflektiota, jotta sijaishuoltaja tiedostaa omat ennakkoluulonsa sekä kokemuksensa hengellisyydestä ja uskonnosta. Sijaishuoltajan tulisi tiedostaa asenteensa eri kulttuureihin ja uskontoihin, jotta sillä ei olisi vaikutusta työskentelyyn nuoren kanssa. (Jackson ym. 2010.)

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä kirjallisuuskatsauksessa on tutkittu miten sijaishuollossa työskentelevät voivat tukea sijoitetun nuoren resilienssiä. Tietoperustan määritelmän mukaan resilienssi määrytyy vuorovaikutuksessa riski- ja suojaavien tekijöiden sekä yksilön ja ympäristön välillä (Poijula 2018, 92). Tutkimustuloksien perusteella ilmeni, että resilienssiin vaikuttavat niin yksilön sisäiset kuin ulkoisetkin tekijät. Resilienssiä voidaan tukea vahvistamalla nuoren ominaisuuksia sekä tukemalla nuoren ulkoisia voimavaroja.

Tutkimuksen tulosten perusteella resilienssin tukeminen jaetaan kolmeen yläkategoriaan. Ne jakautuvat tavoitteelliseen yksilötyöskentelyyn, koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukemiseen sekä sijaishuoltajan ominaisuuksiin. Jaottelusta huolimatta nämä tavat sulautuvat toisiinsa arjen työskentelyssä.

Sijaishuoltaja vaikuttaa turvallisten kasvuolosuhteiden luomiseen varmistamalla nuoren fyysisen, psyykkisen, emotionaalisen ja seksuaalisen turvallisuuden (THL 2021c). Tämä yhdessä hyvän arjen, nuoren yksilöllisten tarpeiden ja elämäntilanteen huomioimisen kanssa ovat pohjana laadukkaalle hoidolle ja kasvatukselle (Petrelius & Eriksson, 122, THL 2018). Bellin ym. (2015) tutkimuksen mukaan ennakoitava, vakaa ja huolehtiva sijaishuollon ympäristö yhdessä tiettyjen sijaishuoltajan ominaisuuksien kanssa edistävät nuoren hyvinvointia. Nuoren resilienssin tukemisen kannalta olennaisia sijaishuoltajan ominaisuuksia ovat esimerkiksi hyvät vuorovaikutustaidot, kyky olla lämmin ja hoivaava sekä kiinnostus viettää aikaa nuoren kanssa.

Tutkimukseen valikoidusta aineistosta nousi usein esille ihmissuhteiden tärkeys resilienssiin vaikuttavana tekijänä. Bellin ym. (2015) tutkimuksessa kerrotaan tärkeiden ihmissuhteiden puuttumisen heikentävän nuoren resilienssiä. Merkittävien ja vakaiden ihmissuhteiden avulla nuori tuntee itsensä tärkeäksi ja tuetuksi. Myös Motan ym. (2016) tutkimuksessa tuotiin esille emotionaalisesti läheisten ja tukevien suhteiden kehittyminen laitoksen henkilökuntaan ja opettajiin sekä niiden vaikutus nuoren henkilökohtaisiin resursseihin, jotka auttavat nuorta kohtaamaan haastavia elämäntilanteita.

Sujuva työskentely biologisen perheen kanssa tukee sijaishuollon tavoitteiden toteutumista. Toimivan yhteistyön saavuttamiseksi vanhemmille tulee esimerkiksi osoittaa, ettei vanhemmuus pääty

sijoitukseen. Yhteistyö luo myös edellytykset sille, että lapsi antaa itselleen psyykkisellä tasolla luvan kiinnittyä sijaishuoltopaikkaansa. (THL 2019.) Tämä voi lieventää nuoren uskollisuuskonfliktia, jolloin nuori ei tunne olevansa jumissa biologisen perheen ja sijaishuoltopaikan välissä. Yhteyden säilyttäminen edistää myös sijaishuoltajan ja nuoren välisen suhteen muodostumista. (Bell ym. 2015.)

Lastensuojelun laatusuosituksen mukaan sijaishuoltajien tulee tukea nuorten pitkäjänteisyyttä koulunkäynnin ja harrastusten suhteen, sillä kiinnostuksenmukaisten harrastusten löytäminen on tärkeää nuoren hoidon ja kuntoutumisen näkökulmasta (Malja, Puustinen-Korhonen, Petrelius & Eriksson 2019, 68; THL 2021d). Tutkimuksen tulokset vahvistavat koulunkäynnin ja harrastusten tukemisen tärkeyttä. Nuoren osallistuminen kiinnostustensa mukaiseen toimintaan lisää heidän motivaatiotaan, joka puolestaan voi vaikuttaa nuoren toimintaan. Motivaation kasvaminen johtaa usein siihen, että nuori pärjää paremmin aiemmin haastavilta tuntuneissa tilanteissa. Sijaishuoltajan tehtävänä on tukea nuorta löytämään tavoitteita ja selkeyttämään sitä, mitä nuori elämältään haluaa. (Bell ym. 2015.)

Jacksonin ym. (2010) tutkimuksen mukaan sijaishuollossa tulisi myös huomioida nuorten hengelliset tarpeet. On tärkeää mahdollistaa, että nuori voi ylläpitää yhteyttä kulttuuriinsa ja uskontoonsa (THL 2021e). Sijaishuoltajan avoin suhtautuminen henkisiin käytäntöjä, uskomuksia, normeja ja kulttuuritaustoja kohtaan mahdollistaa sen, että hengellisyys voidaan sisällyttää osaksi nuoren kanssa työskentelyä. Tällä tavalla mahdollistetaan nuoren hengellisten tapojen toteuttaminen ja erilaisiin aktiviteetteihin osallistuminen. Nuorta voidaan myös auttaa löytämään hänelle ominaisia hengellisiä selviytymistapoja.

8 POHDINTA

Opinnäytetyömme on kuvaileva kirjallisuuskatsaus, jonka tarkoituksena on kuvata sitä, millä tavoin sijoitettujen nuorten resilienssiä voidaan tukea ja edistää sijaishuollossa. Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa yhteistyökumppanille tietoa resilienssistä ja sen tukemisen tavoista, jota he voivat hyödyntää työskennellessään lastensuojelulaitoksessa. Kirjallisuusanalyysin perusteella muodostimme kolme yläkategoriaa, joiden avulla kuvaamme sijoitetun nuoren resilienssin tukemista ja edistämistä. Nämä kategoriat ovat tavoitteellinen yksilötyöskentely, koulunkäynnin ja vapaa-ajan tukeminen sekä sijaishuoltajan ominaisuudet.

Tutkimuksen johtopäätösten mukaan sijaishuollon nuoren resilienssin tukemisen tavat ovat sellaisia, jotka ovat usein jo osana sijaishuollon arkea. Ennakoitavan, vakaan ja huolehtivan sijaishuollon ympäristön luominen on tärkeä osa laadukkaan hoidon ja kasvatuksen toteutumista. Sen lisäksi se on myös tärkeä tekijä resilienssin tukemisen kannalta. Turvalliseen sijaishuoltoon sisältyy tärkeiden ihmissuhteiden luominen nuoren ja sijaishuoltajan välille sekä nuoren muiden ihmissuhteiden tukeminen. Muita tärkeitä ihmissuhteita voivat olla biologinen perhe ja siellä mahdollisesti olevat sisarukset, nuoren ystävät sekä sukulaiset. Tämän lisäksi on tärkeää tukea nuorta koulunkäynnissä sekä tunnistamaan kiinnostuksenkohteitaan ja sitä kautta löytämään tulevaisuuden tavoitteitaan. Sijaishuollon arkeen kuuluu olennaisena osana ajan viettäminen nuoren kanssa, joka onkin tärkeää nuoren resilienssin edistämiseksi. Nuorten kanssa toimiessa sijaishuoltajan on tärkeä osoittaa kärsivällisyyttä ja rehellisyyttä. Sijoitettujen nuorten voi olla hankala luottaa uusiin ihmisiin, jolloin korostuu rehellisyyden ja luotettavuuden merkitys. Kärsivällisyyttä on hyvä osoittaa, vaikka nuori ei aina pitäisi sovitusta asioista kiinni, sillä näistä tilanteista on mahdollista oppia.

Yllättävänä tuloksena resilienssin tukemisen kannalta nousi hengellisyys merkitys. Hengellisyyden huomioiminen on tärkeää niiden nuorten kohdalla, jotka kokevat sen merkitykselliseksi. Näiden nuorten kohdalla hengellisyys voi tarjota selviytymiskeinoja haastaviin tilanteisiin, joita olisi hyvä tukea sijaishuollossa. Turvallinen ympäristö ja sijaishuoltajan avoin asennoituminen eri kulttuuri- ja uskontotautustoihin voivat auttaa nuorta tuomaan hengellisiä tarpeitaan esille. Tutkimusta tehdessä pohdimme sitä, kuinka yleistä hengellisyys on sijoitettujen nuorten keskuudessa Suomessa ja huomioidaanko heidän hengellisiä tarpeitaan sijaishuollossa.

Opinnäytetyöprojektimme alkoi syksyllä 2020 ja se on ollut odotettua pidempi ja vaativampi. Toivoimme saavamme työn aikaisemmin valmiiksi, mutta työssäkäynti ja tästä johtuvat aikataulujen yhteensovittamisen haasteet venyttivät opinnäytetyön tekemistä. Kirjallisuuskatsaus tutkimusmenetelmänä oli myös odotettua haastavampi, joka omalta osaltaan hidasti työn etenemistä. Opintojen tutkimuskursseilla kirjallisuuskatsausta sivutaan vähän, mutta emme kokeneet saavamme siitä riittävästi informaatiota oman tutkimuksen tekemiseen. Tästä syystä perehdyimme aiheeseen kirjallisuuden avulla sekä lukemalla muiden tekemiä kirjallisuuskatsauksia. Tämän ja opinnäytetyön ohjaajilta saamamme tuen avulla opimme paljon kirjallisuuskatsauksen tekemisestä.

Aluksi aiheen valitseminen tuntui haastavalta ja mietimme monia eri vaihtoehtoja. Lopulta päädyimme tähän aiheeseen ja samalla otimme pienen riskin, sillä sopivan aineiston löytyminen vaikutti hieman epävarmalla. Tutkimuksen suunnittelun alussa aiheemme muotoutui todella laajaksi, mutta prosessin edetessä aihetta on tiivistetty useaan otteeseen ennen kuin se saavutti nykyisen muotonsa. Myös tietoperustaa tuli rajata useasti, jotta se vastasi paremmin tutkimuksen kannalta tarvittavaan tietoon. Rajasimme aineiston koskemaan sijoitettuja nuoria, mikä selkeytti tutkimuskysymystämme, mutta vähensi samalla sopivan aineiston määrää. Kyseinen rajaus oli oleellinen myös sen vuoksi, että yhteistyökumppanimme voi hyödyntää opinnäytetyötä paremmin lastensuojelulaitoksessaan. Koehakua tehdessämme huomasimmekin, että aihetta käsittelevää tutkimusta on todella rajallisesti, joka herätti edelleen epävarmuutta aineiston riittävyden kannalta. Varsinaisessa haussa aineistoa tuli todella paljon, jonka läpikäyminen oli työlästä ja hidasta. Aineiston karsimisen jälkeen sopivia tieteellisiä julkaisuja jäi vähän, kuten olimme arvelleetkin. Jäljelle jääneestä aineistosta löysimme tutkimukseemme soveltuvia julkaisuja, mutta ei niin monipuolisesti kuin olisimme toivoneet. Tämän vuoksi pohdimme, jäikö hakusanojemme ulkopuolelle joitain aiheemme kannalta oleellisia käsitteitä, jotka olisivat tuoneet lisää relevantteja hakutuloksia. Koska emme saaneet tutkimukseemme yhtään suomenkielistä aineistoa, pohdimme, johtuuko se siitä, että resilienssille on haastavaa määritellä suomenkielisiä synonyymejä vai siitä, että Suomessa ei ole tehty tutkimusta resilienssin tukemisesta sijaishuollon kontekstissa.

Mielestämme resilienssi on Suomessa vielä suhteellisen tuntematon käsite sijaishuollon kontekstissa. Teoriatietoa resilienssistä ja sen hyödynnettävyydestä löytyy kyllä jonkin verran ja se on käsitteenä tullut esille joillakin opintojaksoillamme, mutta käytännön työssä resilienssin käsite ei kokemuksemme mukaan nouse esille. Resilienssin avulla ihminen pystyy kehittymään positiivisesti huolimatta haastavista elämänkokemuksista. Koska sijaishuollossa olevat lapset ja nuoret ovat

usein kokeneet vaikeita elämäkokemuksia, olisi resilienssi hyvä sisällyttää sijaishuollon työskentelyyn. Uskomme, että opinnäytetyömme avulla jaamme yhteistyökumppanillemme hyödyllistä tietoa resilienssin käsitteestä sijaishuollon kontekstissa. Tutkimuksestamme voi olla hyötyä myös muille sijaishuollossa toimiville niin, että tutkimus auttaa ymmärtämään resilienssin määrittelyä ja tunnistamaan arjessa niitä tapoja, joilla nuoren resilienssiä voi tukea.

Tämän opinnäytetyön oppimistavoitteena oli syventää osaamista sosiaalialan kompetenssien mukaisesti asiakastyöosaamisessa, kriittisessä ja osallistavassa yhteiskuntaosaamisessa sekä tutkimuksellisessa kehittämis- ja innovaatio-osaamisessa. Tavoitteenamme oli oppia tunnistamaan niitä tapoja, joilla voimme itse tukea ja edistää sijoitettujen nuorten resilienssiä ja sitä kautta ymmärtää, miten voimme resilienssin edistämällä tähdätä toivottuun muutokseen nuoren elämässä. Tutkimuksen teon myötä opimme tunnistamaan erilaisia sijoitettujen nuorten resilienssiä tukevia ja edistäviä tapoja, joilla voimme saavuttaa positiivisia tuloksia haasteista huolimatta. Tietoperustaa tehdessä opimme hahmottamaan resilienssin merkitystä ja tunnistamaan sen hyötyjä. Edellä mainittujen avulla voimme kehittää omaa ammatillista toimintaamme asiakastyössä ja sitä kautta edistää nuoren hyvinvointia ja osallisuutta, joka on keskeinen osa kriittistä ja osallistavaa yhteiskuntaosaamista. Tutkimuksen myötä opimme sen, että resilienssin tukemiseen ei vaadita erityisosaamista vaan tukemisen tavat ovat arkisia asioita, jotka löytyvät jo usein sijaishuollon työskentelystä. Jokaisen nuoren kohdalla tulee yksilöllisesti tunnistaa niitä asioita, joissa nuori tarvitsee tukea resilienssin kehittymisen kannalta.

Tutkimuksellisesta kehittämis- ja innovaatio-osaamisesta oppimistavoitteenamme oli oppia suunnittelemaan ja toteuttamaan kuvaileva kirjallisuuskatsaus ammattikorkeakoulutasoisesti. Tavoitteenamme oli myös oppia tulkitsemaan ja arvioimaan erilaista tutkittua tietoa sekä hyödyntämään sitä tutkimuksessamme. Opinnäytetyön aikana opimme, kuinka tärkeää on suunnitella tutkimus huolellisesti, joka helpottaa varsinaisen tutkimuksen tekemistä sekä lisää tutkimuksen luotettavuutta. Tietoperustaa kirjoittaessa opimme valitsemaan käsitteet, jotka avaavat tutkimuksemme aiheita. Opimme myös muotoilemaan tutkimuskysymyksen niin, että se kuvaa tutkimustamme mahdollisimman hyvin. Käymällä hausta saatua laajaa tutkimusaineistoa läpi opimme tulkitsemaan ja arvioimaan erilaista aineistoa sekä löytämään tutkimuksemme kannalta oleellista tietoa.

Koska resilienssin tukemista ei ole tutkittu Suomen sijaishuollossa voisi jatkotutkimuksena haastatella sijoitettuja nuoria siitä, mitkä asiat auttavat heitä selviämään haastavista elämäntilanteista. Näin saataisiin myös nuorten oma ääni kuuluviin resilienssitutkimuksen valossa.

9 LÄHTEET

Aaltonen, Sanna & Heikkinen, Alpo 2013. Nuoret lastensuojelussa. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Hakupäivä 28.1.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-853-7>.

Arene 2017. Sosionomi tuottaa hyvinvointia läpi elämänkaaren. Hakupäivä 16.4.2021. https://www.arene.fi/wp-content/uploads/Raportit/2018/arene_sosionomiselvitys_pitka_raportti_fin.pdf?t=1526901428.

Aro-Salonen, Maija 2014. Normaalaa nuoren elämää. Lapsen etu pitkäaikaisen sijaishuollon tavoiteina ja ratkaisuin. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön ammatillinen lisensiaatintutkimus. Hakupäivä 28.11.2021. <https://urn.fi/URN:NBN:fi:uta-201411262348>

Barkman, Johanna 2013. Lasten ja nuorten elämäntarinan äärellä. Teoksessa Lastensuojelun ytimissä (toim. Marjatta Bardy). Hakupäivä 28.1.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-245-853-7>.

Becker, Bronwyn, Cicchetti, Dante & Luthar, Suniya 2007. The Construct of Resilience: A Critical Evaluation and Guidelines for Future Work. Hakupäivä 8.6.2021. <https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC1885202/>.

Bell, Tessa, Romano, Elisa 2015. Child resilience in out-of-home care: Child welfare worker perspectives. *Children and Youth Services Review* 48 (-), 49-59. Hakupäivä 18.11.2021. Elsevier ScienceDirect -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Davidson-Arad, Bilha & Navaro-Bitton, Iris 2015. Resilience among adolescents in foster care. *Children and Youth Services Review* 59 (-), 63-70. Hakupäivä 8.6.2021. Elsevier ScienceDirect -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Eronen, Tuija & Laakso, Riitta 2016. Lastensuojelun laitoshoidon kasvatukselliset ja kuntouttavat orientaatiot ja niiden vaikuttavuus. Tutkimuskatsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016. Työpöytäpaperi 44/2016. Hakupäivä 6.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-780-0>.

Eronen, Tuija & Laakso, Riitta 2017. Vaativat tilanteet sijaishuoltotyössä. Teoksessa Mielekäs tutkimus: näkökulmia sosiaalityön tutkimuksen missioihin (toim. Enroos R., Mäntysaari M. & Ranta-Tyrkkö S.) Hakupäivä 6.6.2021. https://trepo.tuni.fi/bitstream/handle/10024/102925/vaativat_tilanteet_sijaishuoltotyossa_2017.pdf?sequence=1.

Heino, Tarja 2020b. Osan II yhteenveto – tutkimukseen perustuvia havaintoja. Teoksessa Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa (toim. Tarja Heino). Raportti 12 / 2020. Hakupäivä 2.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-569-8>.

Heino, Tarja 2020c. Tulokset ja kehittämisehdotukset. Teoksessa Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa (toim. Tarja Heino). Raportti 12 / 2020. Hakupäivä 2.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-569-8>.

Helsingin kaupungin sosiaalivirasto 2007. Lapsen hyvän kasvun ja kehityksen riskitekijöiden ja suojaavien tekijöiden tunnistaminen. Painos 09/2007. Hakupäivä 7.6.2021. <https://docplayer.fi/427832-Lapsen-hyvan-kasvun-ja-kehityksen-riskitekijoiden-ja-suojaavien-tekijoiden-tunnistaminen.html>.

Hirvonen, Mari & Ristikari, Tiina 2020. Saatteeksi. Teoksessa Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa (toim. Tarja Heino). Raportti 12 / 2020. Hakupäivä 2.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-569-8>.

Jackson, Lovie J., White, Catherine Roller, O'Brien, Kirk, DiLorenzo, Paul, Cathcart, Ernie, Wolf, Mary, Bruska, Delilah, Pecora, Peter J., Nix-Early, Vivian, Cabrera, Jorge 2010. Exploring spirituality among youth in foster care: Findings from the Casey Field Office Mental Health Study. *Child & Family Social Work* 15 (1), 107-117. Hakupäivä 18.11.2021. Ebsco-tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Jahnukainen, Markku 2012. Lasten erityishuolto- ja opetus. Tampere: Osuuskunta vastapaino. Hakupäivä 2.5.2021. 9789517685061.

Joutsenniemi, Kaisla & Lipponen, Krisse 2015. Resilienssi ja posttraumaattinen kasvu. Suomen Lääkärilehti 39/2015. Hakupäivä 8.5.2021. https://www.lti.fi/wp-content/uploads/2016/04/Resilienssi_ja_posttraumaattinen_kasvu.pdf.

Kaksin hoitopalvelut 2021. Koti- ja hoivapalvelut. Hakupäivä 11.2.2021. <https://www.kaksincare.fi>.

Kangasniemi, Mari, Pietilä, Anna-Maija, Utriainen, Kati, Jääskeläinen, Petri, Ahonen, Sanna-Mari & Liikanen, Eeva 2013. Kuvaileva kirjallisuuskatsaus: eteneminen tutkimuskysymyksestä jäsenettyyn tietoon. *Hoitotiede* 25 (4), 294-298.

Kangasniemi, Mari & Pölkki, Tarja 2016. Aineiston käsittely: kirjallisuuskatsauksen ydin. Teoksessa *Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä* (toim. Minna Stolt, Anna Axelin & Riitta Suhonen). Turun yliopisto. *Hoitotieteen laitoksen julkaisuja* 73/2016. Turku: Juvenes Print.

Kääriälä, Antti & Keski-Säntti, Markus 2020. Kodin ulkopuolelle sijoitetut nuoret: ennen teini-ikää ja teini-ässä sijoitettujen nuorten määrät ja taustat vuoden 1997 syntymäkohortissa. Teoksessa *Mikä auttaa? Tutkimusperustaiset ja käytännössä toimivat työmenetelmät teininä sijoitettujen lasten hoidossa* (toim. Tarja Heino). Hakupäivä 2.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-343-569-8>.

Laakso, Riitta 2009. Arjen rutiinit ja yllätykset - etnografia lastenkotityöstä. Tampereen yliopisto. Akateeminen väitöskirja. Hakupäivä 7.5.2021. <http://urn.fi/urn:isbn:978-951-44-7808-6>.

Lastensuojelulaki 417/2007. Hakupäivä 28.1.2021. <https://finlex.fi/fi/laki/ajantasa/2007/20070417>.

Lipponen, Krisse 2020. Resilienssi arjessa. Helsinki: Duodecim.

Lou, Yunfei, Taylor, Emily P. & Di Folco, Simona 2018. Resilience and resilience factors in children in residential care: A systematic review. *Children and Youth Services Review* 89 (-), 83-92. Hakupäivä 8.6.2021. Elsevier ScienceDirect -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Malja, Marjo, Puustinen-Korhonen, Aila, Petrelius, Päivi & Eriksson, Pia 2019. Lastensuojelun laatusuositus. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2019:8. Hakupäivä 24.11.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-4067-3>.

Mota, Catarina, Costa, Mónica & Matos, Paula 2016. Resilience and Deviant Behavior Among Institutionalized Adolescents: The Relationship with Significant Adults. *Child & Adolescent Social Work Journal* 33 (4), 313-325. Hakupäivä 19.11.2021. Ebsco -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Mota, Catarina & Matos, Paula 2015. Adolescents in Institutional Care: Significant Adults, Resilience and Well-Being. *Child & Youth Care Forum* 44 (2), 209-224. Hakupäivä 19.11.2021. Ebsco -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Niela-Vilén, Hannakaisa & Hamari, Lotta 2016. Kirjallisuuskatsauksen vaiheet. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä (toim. Minna Stolt, Anna Axelin & Riitta Suhonen). Turun yliopisto. *Hoitotieteen laitoksen julkaisuja 73/2016*. Turku: Juvenes Print.

Nurmi, Jan-Erik, Ahonen, Timo, Lyytinen, Heikki, Lyytinen, Paula, Pulkkinen, Lea, Ruoppila, Isto 2015. Ihmisen psykologinen kehitys. Jyväskylä: PS-kustannus. Hakupäivä 12.3.2021. <https://www.ellibslibrary.com/reader/9789524516518>.

Petrelius, Päivi, Eriksson, Pia 2018. Uudistuva lastensuojelu – kohti asiakkaiden ja ammattilaisten yhteistoimintaa. THL. Helsinki: PunaMusta Oy. Hakupäivä 25.11.2021. https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/137112/URN_ISBN_978-952-343-208-6.pdf.

Pojjula, Soili 2018. Resilienssi. Muutosten kohtaamisen taito. Helsinki: Kirjapaja.

Pojjula, Soili 2020. Resilienssi. Muutosten kohtaamisen taito. Helsinki: Kirjapaja.

Salminen, Ari 2011. Mikä kirjallisuuskatsaus? Johdatus kirjallisuuskatsauksen tyypeihin ja hallintotieteellisiin sovelluksiin. Vaasan yliopiston julkaisuja. Vaasa. Hakupäivä 30.1.2021. https://www.univaasa.fi/materiaali/pdf/isbn_978-952-476-349-3.pdf.

Sinkkonen, Jari & Kalland, Mirjam 2011. Varhaislapsuuden tunnesiteet ja niiden suojeleminen. (toim. Mirjam Kalland. Helsinki: WSOY.

Sinkkonen, Jari 2015. Mitä tulisi ottaa huomioon lasta sijoitettaessa. Teoksessa *Lapsi uusissa oloissa. Tietoa sijaishuollosta ja adoptiosta* (toim. Jari Sinkkonen & Kaisa Tervonen-Arnkil). Helsinki: Kustannus Oy Duodecim.

Skilbred, Dag Tore, Iversen, Anette Christine & Moldestad, Bente 2017. Successful Academic Achievement Among Foster Children: What Did the Foster Parents Do? Child Care in Practice 23 (4), 356-371. Hakupäivä 19.11.2021. Ebsco -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Sosiaali- ja terveysministeriö 2016. Suomessa lapsia ei oteta huostaan kevyin perustein - lähtökohtana lapsen etu. Hakupäivä 30.3.2021. <https://stm.fi/-/suomessa-lapsia-ei-huostaanoteta-kevyin-perustein-lahtokohtana-lapsen-etu>.

Suhonen, Riitta, Axelin, Anna & Stolt, Minna 2016. Erilaiset kirjallisuuskatsaukset. Teoksessa Kirjallisuuskatsaus hoitotieteessä (toim. Minna Stolt, Anna Axelin & Riitta Suhonen). Turun yli-opisto. Hoitotieteen laitoksen julkaisuja 73/2016. Turku: Juvenes Print.

THL 2021a. Sijaishuollon päätyminen. Hakupäivä 29.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-paattyminen>.

THL 2021b. Lastensuojelu 2020: Koronavuosi ei korostunut lastensuojelun tilastoissa - vaikutusten odotetaan näkyvän viiveellä. Tilastoraportti 19/2021. Hakupäivä 7.6.2021. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2021060734321>.

THL 2021c. Lapsen arki ja perushoito sijaishuollossa. Hakupäivä 25.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/hoito-ja-kasvatus-sijaishuollossa/lapsen-arki-ja-perushoito-sijaishuollossa>.

THL 2021d. Lastenkoti, nuorisokoti. Hakupäivä 24.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuollon-muodot/lastensuojelulaitokset/lastenkoti-nuorisokoti>.

THL 2021e. Sijaishuoltopaikan valinta. Hakupäivä 24.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltopaikan-valinta>.

THL 2019. Sijaishuoltoon siirtyminen ja yhteistyö vanhempien kanssa. Hakupäivä 24.11.2021. <https://thl.fi/fi/web/lastensuojelun-kasikirja/tyoprosessi/sijaishuolto/sijaishuoltoon-siirtyminen-ja-yhteistyö-vanhempien-kanssa#yhteisty%C3%B6velvoite>.

Timonen-Kallio, Eeva, Yliruka, Laura & Närhi, Pekka 2017. Lastensuojelun terapeuttisen laitospasvatuksen mallinnus. Työpaperi 23/2017. Hakupäivä 9.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-866-1>.

Tuomi, Jouni & Sarajärvi, Anneli 2018. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Uudistettu laitos. Helsinki: Kustannusosakeyhtiö Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan ohje 2012. Hakupäivä 21.3.2021. https://tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf.

Valkonen, Leena & Janhunen, Tarja 2016. Tutkimustietoa perhehoidon kehittämiseksi. Katsaus kansainvälisiin tutkimuksiin 2010-2016. Työpaperi 45/2016. Hakupäivä 8.5.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-302-789-3>.

Valli, Laura 2020. Kuolema kuittaa univelan? Tutkimus resilienssistä ja resilienssipotentiaalin johtamisesta kriisinhallintaorganisaatiossa. Tampereen yliopiston väitöskirjat 264. Tampereen yliopisto. Väitöskirja. Hakupäivä 29.1.2021. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-03-1587-0>.

Whittaker, James & de Valle, Jorge & Holmes, Lisa 2016. Therapeutic Residential Care for children and youth: A Consensus Statement of the International Work Group on Therapeutic Residential Care. Hakupäivä 7.6.2021. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/0886571X.2016.1215755>.

Wojciak, Armeda Stevenson, McWey, Lenore M. & Waid, Jeffery 2018. Sibling relationships of youth in foster care: A predictor of resilience. *Children and Youth Services Review* 84 (-), 247-254. Hakupäivä 19.11.2021. Elsevier ScienceDirect -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.

Zolkoski, Staci M. & Bullock, Lyndal M. 2012. Resilience in children and youth: A review. *Children and Youth Services Review* 34 (12), 2295-2303. Hakupäivä 11.5.2021. Elsevier ScienceDirect -tietokanta. Vaatii käyttöoikeuden.